

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V
NITRE
FAKULTA EURÓPSKYCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO
ROZVOJA**

2119024

**SPOLOČNÁ AGRÁRNA POLITIKA A JEJ VPLYV NA
PODNIKATEĽSKÉ SUBJEKTY V NITRIANSKOM KRAJI**

2010

Lucia Svetlanská, Bc.

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V
NITRE
FAKULTA EURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO
ROZVOJA**

**NÁZOV PRÁCE SPOLOČNÁ AGRÁRNA POLITIKA A JEJ
VPLYV NA PODNIKATEĽSKÉ SUBJEKTY
V NITRIANSKOM KRAJI**

Diplomová práca

Študijný program:	Regionálny rozvoj
Študijný odbor:	3.3.5. Verejná správa a regionálny rozvoj
Školiace pracovisko:	Katedra európskych štúdií
Školiteľ:	doc. Ing. Monika Hudáková, PhD.

Nitra 2010

Lucia Svetlanská, Bc.

Čestné vyhlásenie

Podpísaná Lucia Svetlanská vyhlasujem, že som záverečnú prácu na tému „Spoločná agrárna politika a jej vplyv na podnikateľské subjekty v Nitrianskom kraji“ vypracovala samostatne s použitím uvedenej literatúry.

Som si vedomá zákonných dôsledkov v prípade, ak uvedené údaje nie sú pravdivé.

V Nitre 15. apríla 2010

Lucia Svetlanská

Pod'akovanie

Touto cestou vyslovujem pod'akovanie pani **doc. Ing. Monike Hudákovej, PhD.** za pomoc, odborné vedenie, cenné rady a pripomienky pri vypracovaní mojej diplomovej práce.

Abstrakt

Spoločná poľnohospodárska politika vznikla za účelom zabezpečenia potravinovej bezpečnosti vo všetkých svojich členských štátoch. Zahŕňa podporu príjmov farmárov, ako aj produkciu kvalitných výrobkov orientovaných na potreby trhu a rozvoj podnikania farmárov v súlade s ochranou životného prostredia.

Hlavná časť mojej práce sa zameriava na analýzu systému priamych platieb a ich vplyv na poľnohospodárske subjekty v Nitrianskom kraji. Od obdobia nášho vstupu do EÚ začali podniky, vrátane poľnohospodárskeho podniku Poľnohospodár Nové Zámky využívať projektové podpory z prostriedkov EÚ. Cieľom mojej práce je z ekonomického hľadiska zhodnotiť možnosti čerpania finančných podpôr z EÚ a ich vplyv na chod podniku. Možnosť čerpania finančnej pomoci predstavuje pre podnik rozvoj v oblasti rastlinnej a živočíšnej výroby, ako aj vytvorenie jeho ekonomickej stability.

Kľúčové slová: SPP- Spoločná poľnohospodárska politika, priame platby, štrukturálne fondy, projektové podpory, JPF- Jednotná platba na farmu

Abstract

The common agricultural policy was developed to ensure security of food supplies in all of its member states. It includes support for farmers' incomes while also encouraging them to produce good quality products sought by the market and encouraging them to develop other ways of improving their businesses in harmony with the environment.

The main part of my work deals with system of direct payments and their effect on agricultural subjects in Nitra region. Many projects, including projects of the agrarian company Poľnohospodár Nové Zámky are being realized in the period since our integration into EU. The aim of my work is to mention all effects of the financial support from EU and its impact on the economics of companies concerned. The opportunity to extract EU financial support provides the area for development in plant and animal production and economical stability of the company.

Key words: CAP- common agricultural policy, direct payments, structural funds, projects subsidies, agriculture, SFP- Single Farm Payment

Obsah

Úvod	10
1. Prehľad o súčasnom stave problematiky.....	12
1.1 Vymedzenie pojmu SPP a charakteristika poľnohospodárstva na Slovensku	12
1.2 Základné dôvody vzniku, princípy a ciele SPP	15
1.2.1 Dôvody vzniku SPP	16
1.2.2 Princípy a zásady SPP	16
1.2.3 Ciele SPP.....	17
1.3 Reformy SPP.....	17
1.4 Nástroje a financovanie Spoločnej poľnohospodárskej politiky	22
1.4.1 Financovanie SPP.....	25
1.4.2 Priame platby.....	25
1.4.3 Využitie priamych platieb v podmienkach SR.....	27
1.5 Rozvoj vidieka SR ako súčasť SPP.....	28
1.5.1 Program rozvoja vidieka SR 2007-2013	29
1.6 Budúcnosť SPP	31
2. Cieľ práce	34
3. Metodika práce a metódy skúmania	35
4. Výsledky práce a diskusia	37
4.1 Spoločná poľnohospodárska politika EÚ a jej implementácia v podmienkach SR	37
4.1.1 Základné formy podpory spoločnej organizácie trhu.....	38
4.1.2 Vymedzenie systému SFP	39
4.2. Systém priamych podpôr v SR	41
4.2.1 Charakteristika priamych podpôr	42
4.3 Čerpanie finančnej podpory prostredníctvom projektových podpôr PRV 2007-2013.....	46
4.4 Odvetvie poľnohospodárstva v Nitrianskom kraji.....	49
4.4.1 Čerpanie projektových podpôr na úrovni kraja.....	53
4.5 Vymedzenie odvetvia poľnohospodárstva na úrovni okresu Nové Zámky	53
4.6 Charakteristika akciovej spoločnosti Poľnohospodár Nové Zámky.....	54
4.7 Analýza výsledkov hospodárenia poľnohospodárskeho podniku za roky 2005-2009.....	54

4.7.1 Výška priamych podpôr z prostriedkov ŠR, EÚ podľa jednotlivých rokov.....	56
4.7.2 Sekcia projektových podpôr.....	64
Záver	69
Zoznam použitej literatúry	72
Prílohy.....	76

Zoznam skratiek

a.s.	akciová spoločnosť
CAP	Common Agricultural Policy
čl.	článok
ČŠ EÚ	členské štáty Európskej únie
EAFRV	Európsky fond pre rozvoj vidieka
EAGGF	Európsky poľnohospodársky zabezpečovací a garančný fond
EFF	Európsky fond pre rybolov
EGF	Európsky garančný fond
EK	Európska komisia
ERDF	Európsky fond regionálneho rozvoja
ESF	Európsky sociálny fond
EÚ	Európska únia
FIFG	Finančný nástroj smerníc o rybolove
GATT	Všeobecná dohoda o clách a obchode
ha	hektár
HD	hovädzí dobytok
HV	hospodársky výsledok
IPA	Intervenčná platobná agentúra
ISPA	Instrument for Structural Policies for Pre-accession
kg	kilogram
ks	kus
KÚ	kontrola úžitkovosti
m	meter
max	maximálny
MF SR	Ministerstvo financií SR
MP SR	Ministerstvo pôdohospodárstva SR
NTM	necolné opatrenia

OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
PHARE	Pomoc na rekonštrukciu ekonomík
prísl.	príslušenstvo
PRV	Program rozvoja vidieka
RV	rastlinná výroba
SAPARD	Špeciálny program pomoci poľnohospodárstvu a rozvoju vidieka
SAPS	jednotná platba na plochu poľnohospodárskej pôdy
SFP	Single Farm Payment (jednotná platba na farmu)
Sk	Slovenská koruna
SOP	Sektorový operačný program
SPP	Spoločná poľnohospodárska politika
SR	Slovenská Republika
s.r.o.	spoločnosť s ručeným obmedzením
SZL- úroky	skladiskové záložné listy- úroky
ŠR	štátny rozpočet
t	tona
tis.	tisíc
TTP	trvalé trávne porasty
tzn.	to znamená
VDJ	veľké dobyčie jednotky
WTO	World Trade Organisation (Svetová obchodná organizácia)
ŽV	živočíšna výroba

Úvod

Európsku úniu vytvára 27 demokratických štátov, ktoré vstúpili do tohto spoločenstva so zámerom spoločného dosahovania cieľov, posilňovania konkurencieschopnosti a jednotnosti Európy. Vytvára stabilnú ekonomickú základňu a podporu vo všetkých oblastiach pôsobnosti svojich členských štátov. Keďže členské štáty sú charakteristické rôznym stupňom vyspelosti v jednotlivých sférach, Európska únia poskytuje priestor pre elimináciu individuálnych nedostatkov a ponúka príležitosti pre rozvoj participujúcich krajín. Taktiež zabezpečuje podporu kandidátskych krajín, ktorých cieľom je pridruženie sa k spoločenstvu za účelom budúceho napredovania.

Vzhľadom na nejednotnosť ekonomickej a sociálnej úrovne členských štátov je snahou Európskej únie prostredníctvom svojich politík podporovať rozvoj krajín vo všetkých smeroch pôsobnosti.

Spoločná poľnohospodárska politika bola už od svojej histórie považovaná za najkontroverznejšiu. Politika bola ustanovená Rímskou zmluvou v roku 1957, v období povojnovej Európy, v dôsledku čoho bolo vtedajšie poľnohospodárstvo oslabené a nestabilné. Na základe potreby posilnenia produktivity, sa poľnohospodárska politika v tomto období orientovala na stabilizáciu cenovej dostupnosti potravín. V priebehu vyše 50-ročnej existencie prešla politika množstvom rozsiahlych zmien prostredníctvom reformného procesu, ktorý sa neustále prispôboval aktuálnym potrebám pre dosahovanie efektivity v poľnohospodárstve. Objem výdavkov plynúcich do odvetvia poľnohospodárstva predstavuje 45% výdavkov z celkového rozpočtu Európskej únie.

Odvetvie poľnohospodárstva je v závislosti od vyspelosti členských štátov na rozdielnej úrovni napredovania a je považované za jedno z najcitlivejších v rámci celej Európskej únie.

Slovenská republika vstúpila do Európskej únie 1. Mája 2004 a jej vstup je determinovaný požiadavkami pružnejšieho a konkurencieschopnejšieho poľnohospodárstva z pohľadu zdravia a kvality potravín, a tiež z hľadiska dopytu po poľnohospodárskych komoditách.

Slovenské poľnohospodárstvo je typické neustálymi zmenami, ktoré vplývajú najmä na podnikateľské prostredie. Naša krajina je prevažne vidieckeho charakteru, z čoho vyplýva silné postavenie poľnohospodárskeho odvetvia v rámci celého územia.

Na základe uvedeného faktu je dôležité vyzdvihnúť strategický význam vidieckej politiky, a to z dôvodu vytárania vyváženého prepojenia poľnohospodárstva a krajiny.

Vstup Slovenskej republiky do Európskej únie a následné prijatie princípov Spoločnej poľnohospodárskej politiky výrazne ovplyvnili podmienky fungovania poľnohospodárstva. Pre zvyšovanie konkurenčnej schopnosti vnútorného trhu s poľnohospodárskymi a potravinárskymi komoditami je potrebné urýchlenie štrukturálneho napredovania poľnohospodárskych subjektov a skvalitnenie podmienok výroby a kvality. Pozitívnu stránkou slovenského poľnohospodárstva je vhodná veľkostná štruktúra poľnohospodárskych podnikov z hľadiska potenciálnej konkurencieschopnosti a modernizácie, ako aj dlhodobá tradícia obhospodarovania poľnohospodárskej pôdy a využívanie pracovných síl na vidieku. Na druhej strane negatívnou stránkou nášho poľnohospodárstva je stagnácia produkčného systému poľnohospodárskych subjektov, čo sa odráža v nedostatočnej úrovni technologického vybavenia podnikov.

Na základe uvedených deficitov je jedným z hlavných cieľov slovenského poľnohospodárstva vyhovieť kritériám EÚ a zároveň vytvoriť životaschopný poľnohospodársky sektor prostredníctvom efektívnej trhovo- orientovanej výroby s maximálnou finalizáciou poľnohospodárskych produktov spĺňajúcich požiadavky spotrebiteľov.

V diplomovej práci sa zaoberáme analýzou Spoločnej poľnohospodárskej politiky v rámci vybraného kraja v období po vstupe Slovenskej republiky do EÚ. Keďže SPP je od svojej histórie až po súčasnosť jednou z najdiskutovanejších politík EÚ, s najvyšším objemom alokovaných finančných prostriedkov, považujeme túto politiku za obzvlášť aktuálnu pre našu prevažne vidiecky orientovanú krajinu. Uvedený fakt nás motivoval k výberu a rozpracovaniu témy diplomovej práce. Hlavným cieľom diplomovej práce je zhodnotiť stav Spoločnej agrárnej politiky a jej vplyv na podnikateľské subjekty v Nitrianskom kraji.

1. Prehľad o súčasnom stave problematiky

1.1 Vymedzenie pojmu SPP a charakteristika poľnohospodárstva na Slovensku

Fungovanie spoločnej poľnohospodárskej politiky je založené na komplexnom systéme zásad a nástrojov vykonávaných relevantnými subjektmi v prospech stanovených objektov tejto politiky. Je zabezpečovaná prostredníctvom pravidiel vzťahujúcich sa na výrobu, spracovanie a trhovú odbyt stanovených produktov v oblasti vnútorného trhu a tretích krajín. Zameriava sa na sektor poľnohospodárstva a lesníctva, ktoré ako hlavné sektory pôdneho hospodárstva zohrávajú rozhodujúcu úlohu pri tvorbe rázu krajiny a napredovania vidieckej ekonomiky.

Poľnohospodárstvo je špecifickým odvetvím z hľadiska vytvárania pracovných príležitostí a výroby potravín. Na druhej strane ovplyvňuje životné prostredie, a tiež je závislé na jeho podmienkach- teplote, slnečnom svite, úrodnosti a kvalite pôdy a podobne.

Európa je povestná rozmanitosťou svojho poľnohospodárstva, svojich potravinových výrobkov a nápojov. Pôvod týchto výrobkov je v prírodnom prostredí Európy a v jej spôsoboch hospodárenia, ktoré sa rozvinuli v priebehu stáročí poľnohospodárskej činnosti, uvádza **Fischer Boel (2007)**.

Ako hovorí **Daňová (2006)**, poľnohospodárstvo je oblasťou ekonomických aktivít človeka, ktorých nesprávne nasmerovanie môže spôsobiť vážne sociálne a environmentálne dôsledky a škody v prostredí, v ktorom prebieha. Veľkosť ohrozenia spravidla odráža vhodnosť využívaných systémov výroby. Dôsledkom chápania poľnohospodárstva ako výlučne vysoko intenzívneho produkčného systému dochádzalo k nadmernému narušovaniu životného prostredia, nárastu množstva exhalátov v ovzduší, k erózii a zhutňovaniu pôd, či v extrémnych prípadoch k ohrozeniu životaschopnosti krajiny. Preto SPP EÚ považuje poľnohospodárstvo za oblasť, ktorej nesprávne usmerňovanie môže spôsobiť nezanedbateľné sociálne a environmentálne škody: stratu pracovných miest v poľnohospodárstve, pustnutie vidieka, zvýšené

požívanie chemických pesticídov a hnojív, zásadný pokles biodiverzity, zvýšené znečistenie vody, pôdy či ovzdušia.

Bache- George (2006) charakterizujú SPP ako politiku, ktorá bola v centre kontroverznosti od histórie až po súčasnosť. Bola zavedená za účelom zabezpečovania potravinovej kvality v Spoločenstve. Na základe dlhodobej udržateľnosti rozvoja je táto politika často považovaná za zdroj vládneho napätia na medzinárodnej, nadnárodnej, národnej i regionálnej úrovni.

Podľa **Rumanovskej (2006)** SPP patrí k najrozvinutejším politikám EÚ a bola zavedená v roku 1962. V súčasnosti SPP predstavuje komplexný program podpory poľnohospodárstva a patrí k prvým politikám integrovaným na európskej úrovni, preto sa považuje za najpevnejší pilier európskej integrácie.

SPP má v EÚ výnimočné postavenie, ako uvádza **Adamkovičová (2005)**, pretože toto odvetvie absorbuje cca polovicu rozpočtu. Vzhľadom na vysoký stupeň regulácie v tejto oblasti sa väčšina legislatívnych opatrení Únie vzťahuje na poľnohospodársky trh. Vysoké náklady a diferencované národné záujmy spôsobujú, že SPP má v Únii trvalo kontroverzný charakter. SPP sa formovala pomerne dlho a jej cieľom bolo nielen riešiť zabezpečenie primeranej životnej úrovne poľnohospodárskeho obyvateľstva, predovšetkým podporou cien Spoločenstva, ktoré sú vyššie ako svetové trhové ceny, ale hlavne udržať osídlenie aj v takých oblastiach, ktoré sú pre poľnohospodársku výrobu nevýhodné a riešiť komplexne multifunkčnú úlohu tohto sektora.

Lipková - Porubský (2003) konštatujú, že SPP predstavuje v súčasnosti najvýznamnejšiu politiku členských štátov EÚ. Prvý návrh Európskej komisie na zriadenie tejto politiky bol predložený 30. júna 1960. Vtedajšie ČŠ chceli vytvorením jednotného trhu zabezpečiť stabilitu v sektore ekonomiky. Európske spoločenstvo malo nedostatok prakticky všetkých poľnohospodárskych výrobkov, pričom krajiny prechádzali fázou silného hospodárskeho rastu a zvyšovania kúpnej sily obyvateľstva. V priebehu štyridsiatich rokov od vzniku SPP sa situácia v európskom poľnohospodárstve zmenila. Uplatňovanie SPP v rámci EÚ prináša so sebou tak pozitívne, ako aj negatívne aspekty.

Obhajcovia tejto politiky zdôrazňujú skutočnosť, že po jej zavedení sa ceny poľnohospodárskych výrobkov stabilizovali a celkove sa zvyšovali pomalšie než ceny ostatných výrobkov.

Pozitívne aspekty SPP:

- EÚ dosiahla sebestačnosť v produkcii potravinárskych výrobkov,
- rast objemu produkcie poľnohospodárskych výrobkov,
- rast produktivity práce a zamestnanosti v poľnohospodárstve.

Negatívne aspekty SPP:

- vzhľadom na obmedzenie konkurencie na trhu s poľnohospodárskymi výrobkami, SPP viedla k nadproduktívnemu využívaniu zdrojov,
- chronická nadprodukcia v ČŠ EÚ,
- vysoké náklady na SPP, výrazne zaťažujú rozpočet EÚ.

Delegácia Európskej Komisie (2003) charakterizuje SPP EÚ ako jednu z najdôležitejších, ale aj najväčšmi diskutovaných politík. A to nielen preto, že je najnákladovejšia - únia na ňu každoročne vynakladá asi 45 percent celého rozpočtu. Tvrdia, že SPP je o hodnotách. Tými základnými, ku ktorým sa prihlásilo Slovensko a ostatné členské krajiny, sú potravinová bezpečnosť, ochrana životného prostredia a trvalo udržateľné poľnohospodárstvo, slúžiace záujmom nielen poľnohospodárov, ale aj spotrebiteľov- daňových poplatníkov.

System Spoločnej agrárnej politiky ako uvádza **Fekete (2006)** predstavuje najrozsiahlejšiu a najvyspelejšiu politiku medzi spoločnými politikami Spoločenstva. Charakterizovať ho ako systém znamená, že sa identifikujú jeho elementy a ich funkcie, určí sa jeho štruktúra a interdependencie medzi jednotlivými prvkami v rámci fungovania mechanizmu riadenia.

Podľa **Gozoru (2007)** akceptovanie SPP znamená pristúpiť na uplatňovanie rozvojových programov a systémových opatrení pri uplatňovaní multifunkčného poľnohospodárstva, výrobu zdravotne a ekologicky nezávadných potravín, uplatňovaní krajnotvorných prvkov a rozvoj vidieckej krajiny.

SPP sa v 90-tych rokoch zakladala na určitých kľúčových cieľoch, najmä na snahe zabezpečiť sebestačnosť v zásobovaní základnými potravinami, ako tvrdí **Generálne riaditeľstvo Európskej komisie (2005)**. Ďalej uvádzajú, že táto politika

sa zmenila a v dnešnej dobe je nielenže značne zjednodušená zlúčením množstva rôznych programov priamych platieb do jednej poľnohospodárskej platby, ale taktiež sa stáva efektívnejším mechanizmom.

SR môžeme charakterizovať ako krajinu zameranú na poľnohospodársku oblasť s prevažne vidieckym charakterom. Po vstupe do EÚ zaznamenala naša krajina výrazné zmeny. Začali sme uplatňovať princípy SPP, jej charakter jednotného trhu, ako aj voľný pohyb tovarov a finančnú solidaritu, v ktorej má dôležité miesto podporná politika.

Gozora- Šimuněk (2008) charakterizujú vstup SR do EÚ ako výzvu, ktorá vyžaduje radikálne štrukturálne zmeny v ekonomike Slovenska vrátane potravinárskeho priemyslu. Spoločný trh prinesie firmám mnohé výhody a príležitosti, ale aj zvýšenú konkurenciu.

Vstup Slovenska do EÚ priniesol pre poľnohospodárstvo zásadné zmeny. Začala sa uplatňovať SPP EÚ, charakteristická jednotným trhom s voľným pohybom poľnohospodárskych výrobkov, s preferenciou vnútorného trhu spoločenstva štátov chráneného pred konkurenciou zvonka a pred výkyvmi svetového trhu, hovoria **Hudák – Rovný (2007)**.

Podľa **Semančíka (2008)** slovenské poľnohospodárstvo sa nachádza v odbytovej a finančnej kríze. Súčasnú krízu označuje za nebezpečnú z hľadiska stabilizácie celého agropotravinárskeho komplexu, najmä však poľnohospodárskej prvovýroby. Nedostatočná tvorba vlastných zdrojov, ktorá s ňou súvisí, môže mať nielen krátkodobé, ale aj dlhodobejšie negatívne účinky. Odvetvie je podľa neho charakteristické stagnáciou výnosov a pridanej hodnoty, obrovskými výkyvmi produkcie či podkapitalizáciou. Dôsledky sa už prejavujú poklesom tržieb, rastom zásob a zhoršovaním „cash-flow“. Na národnej úrovni treba urobiť všetko pre to, aby poľnohospodárska prvovýroba dostala všetky druhy podpôr čo najskôr.

1.2 Základné dôvody vzniku, princípy a ciele SPP

Spoločná poľnohospodárska politika predstavuje veľmi zložitý komplexný program podpory poľnohospodárstva. Podstata tejto politiky je zakotvená v Rímskej zmluve z roku 1957, ktorá predstavovala základný krok k ustanoveniu SPP. Zahŕňala základné princípy a ciele, ktoré vytvorili rovnováhu vo vzťahu výrobcu- spotrebiteľ.

1.2.1 Dôvody vzniku SPP

Podľa Rumanovskej (2003) SPP vznikla z nasledovných dôvodov:

- zabezpečenie výživy obyvateľstva,
- dosiahnutie primeranej úrovne potravín pre obyvateľstvo,
- zvýšenie produktivity poľnohospodárstva,
- stabilizácia agrárnych trhov,
- zabezpečenie primeranej životnej úrovne pre poľnohospodárske obyvateľstvo,
- ochrana svojich agrárnych záujmov voči krajinám s veľkým agrárnym exportom.

1.2.2 Princípy a zásady SPP

Jedlička (2004) na základe čl. 39 Rímskej zmluvy uvádza nasledovné princípy fungovania SPP :

1. Princíp jednotného trhu poľnohospodárskych výrobkov. Spoločný poľnohospodársky trh pre poľnohospodárske produkty pri spoločných cenách, umožňuje voľný pohyb poľnohospodárskych produktov medzi členskými štátmi a spoločné hranice pre dovoz do EÚ. Patria sem tiež spoločné sanitárne a veterinárne predpisy, spoločné pravidlá súťaže.
2. Princíp preferencie spoločenstva voči tretím krajinám . Zvýhodnenie produkcie ČŠ EÚ na úkor zabezpečenia konkurencieschopnosti. Kvôli nižším svetovým cenám poľnohospodárskych výrobkov bolo nutné zaviesť dovozné clá za účelom ochrany európskych farmárov.
3. Princíp finančnej solidarity Financovanie zo spoločného fondu- Európsky poľnohospodársky a garančný fond / The European Agricultural Guidance and Guarantee Fund /, do ktorého prispievajú všetky ČŠ EÚ, a taktiež z neho čerpajú výhody.

1.2.3 Ciele SPP

Rímska zmluva, hlava II, čl.39 (1957) vymedzuje nasledovné ciele:

1. Zvýšenie produktivity práce v poľnohospodárstve
2. Dosiahnutie adekvátnych príjmov a životnej úrovne pre vidiecke obyvateľstvo
3. Stabilizácia trhov agrárnych produktov a potravín
4. Zabezpečenie adekvátneho zásobovania obyvateľstva s potravinami
5. Zabezpečenie prijateľných cien pre spotrebiteľov

Ako hovorí **Generálne riaditeľstvo pre Poľnohospodárstvo a Rozvoj vidieka (2008)**, Spoločná poľnohospodárska politika pomáha formovať podobu dnešnej Európskej únie. Bola vypracovaná s cieľom zabezpečiť, aby jej občania mali kvalitné potraviny za dostupné ceny a aby poľnohospodári boli za svoju prácu spravodlivo odmeňovaní. Aj keď sa situácia časom zmenila jej ciele zostávajú stále v platnosti. Ako sa pôvodne predpokladalo, SPP dosiahla svoje ciele, počas jej existencie sa však vytvorili značné nadbytky. SPP sa neustále prispôbuje- meniacej sa dynamike poľnohospodárskych trhov, dopytu spotrebiteľov po kvalitnejších a bezpečnejších potravinách a novým výzvam ktoré predstavujú klimatické zmeny.

1.3 Reformy SPP

Prvým podnetom k ustanoveniu spoločnej poľnohospodárskej politiky bolo vymedzenie hlavných cieľov pre oblasť poľnohospodárstva v Rímskej zmluve. V roku 1961 sa SPP zrodila ako prvá a jediná skutočná spoločná politika EÚ. Od tohto obdobia prešla viacerými radikálnymi zmenami, ktoré boli následkami jej rozsiahleho reformovania. Na základe neustálych zmien a inovácií v tejto politike je potrebné konštatovať dôležitosť vývoja poľnohospodárskeho odvetvia v ČŠ EÚ.

Kadlečíková - Kapsdorfer (2001) charakterizujú roky 1970-1984 ako obdobie, v ktorom boli veľmi vysoké výdavky na SPP- až takmer 86 % z celkového európskeho rozpočtu. Reforma v tomto období si kládla za cieľ znížiť nadprodukciu v poľnohospodárstve, a to znížením podpory poľnohospodárskych cien o 0,5 % a zavedením systému kvót a garantovaných prahových cien. Týmito opatreniami sa podarilo znížiť výdavky na SPP na úroveň 70 %.

Andriessenova reforma (1984)

Ako sa vyjadruje **Bartová (2007)**, hoci v priebehu celého obdobia existovali silné tlaky na zníženie výdajov ES na poľnohospodárstvo, k prvému náznaku reformy prišlo až v roku 1984 a to zavedením kvót na produkciu mlieka. Tieto problémy sa riešili formou Andriessenovej reformy, v rámci ktorej sa zaviedli mliečne kvóty na obmedzenie a kontrolu výroby. Kvóty predstavovali vlastníctvo jednotlivých členských krajín. Prekročenie kvót sa penalizovalo tvrdými sankciami vo výške 115% orientačnej ceny mlieka.

Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločenstiev (2007) uvádza, že niektoré ČŠ EÚ zaviedli pred rokom 1992 vlastné pravidlá stimulovania a ochrany osobitných názvov potravín, avšak tieto pravidlá boli začiatkom deväťdesiatych rokov minulého storočia dosť nesúrodé, a EÚ bola v procese dokončenia tvorby jednotného a bezbariérového trhu. Hlavná úloha spočívala v ochrane výrobcov potravín pred pokusmi iných výrobcov využívať povest' ich výrobkov. V tejto situácii bolo nutné nájsť riešenie, ktoré spočívalo v prijatí jednotného prístupu pre celú EÚ, zavedení korektných podmienok hospodárskej súťaže medzi výrobcami bez toho, aby sa súčasne narušili už existujúce režimy kvality.

MacSharryho reforma (1992)

Podľa **Stehla - Budaya (2005)** významnú úlohu v histórii SPP zohrala McSharryho reforma z roku 1992, ktorá zahŕňala špecifické nástroje na podporu menej intenzívnej produkcie, s cieľom zníženia prebytkov na trhu, čím chcela prispieť k zníženiu tlaku na životné prostredie. Bola spojená s agro-environmentálnymi programami a zalesňovaním, s cieľom lepšej ochrany životného prostredia. Odvtedy každé opatrenie SPP musí mať väzbu na všeobecné environmentálne taktické opatrenia, zabráňujúce znečisťovaniu, minimalizujúce environmentálne škodlivé aktivity, spojené s poľnohospodárskou činnosťou a zachovávajúce prírodné dedičstvo.

Podolák- Stehlo (2001) uvádzajú nasledovné reformované návrhy komisára R. McSharryho:

- zníženie nákupných cien,
- vyňatie poľnohospodárskej pôdy z užívania (konzervovanie, zatrávenie)

-
- opatrenia podporujúce predčasný odchod farmárov do dôchodku vo veku 55 rokov,
 - posilnenie opatrení na ochranu životného prostredia a podpory na využitie poľnohospodárskej pôdy na iné účely, ako je zalesnenie a rekreačné využitie.

Kadlečíková – Kapsdorfer (2001) vymedzujú tieto ciele MacSharryho reformy sú:

- zredukovať podporu produkcie zameranej na kvantitu a platiť kompenzácie za vyňaté plochy, s cieľom odstrániť stimuly na prebytkovosť produkcie,
- znížiť rozpočtové výdavky,
- uľahčiť uzatvorenie Uruguajského kola GATT,
- hlavným princípom bolo zaistenie príjmu poľnohospodárov bez toho, aby boli podporovaní za rast produkcie.

Bache- George (2006) hovoria, že MacSharry videl čiastočné prepojenie medzi reformou SPP a uzatvorením GATT . Toto prepojenie predstavovalo užitočný spôsob reformnej potreby medzi členskými štátmi EÚ. Komisár predložil návrh reformy v Júli 1991 a k jeho následnému schváleniu prišlo v Máji 1992. Balík opatrení v rámci reformy zahŕňal radikálne redukcie cien pre obilniny a hovädzie mäso, pre priblíženie sa cenám svetového trhu cez zabezpečenie podpory produkcie farmárov až po priame platby.

Agenda 2000 (1997)

ÚVTIP (2005) hovorí, že v polovici 90-tych rokov mala EÚ niekoľko nástrojov na to, aby plnila ciele ako sú reštrukturalizácia poľnohospodárstva, teritoriálny rozvoj a environmentálna integrácia. Tieto boli dohodou o reforme Agenda 2000 prepojené do uceleného systému. Ten predstavuje ponuku 22 opatrení. Členské štáty si z tejto ponuky vyberajú opatrenia, ktoré najlepšie vyhovujú potrebám ich vidieckych oblastí. Tieto sú potom zahrnuté do ich národných a regionálnych programov.

Agenda 2000 stanovila politiku rozvoja vidieka ako 2.pilier SPP, s cieľom spojiť ju s ďalšou reformou trhovej politiky (1.pilier). SPP sa stále viac zameriava na dosahovanie vyváženosti medzi obidvoma piliermi.

Reformy v zmysle Agendy 2000 posilnili potrebu vyššej viazanosti poľnohospodárov na trh, ako aj vyššej motivácie poľnohospodárstva, ktoré rešpektuje environmentálne prístupy. Zaviedli aj nový významný prvok – komplexnú politiku rozvoja vidieka, podporujúcu množstvo vidieckych aktivít, ktoré pomáhali aj pri diverzifikácii poľnohospodárstva a zlepšení marketingu výrobkov, definuje publikácia **Spoločná poľnohospodárska politika (2004)**.

Lipková - Porubský (2003) uvádzajú, že na základe Agendy 2000 sa ČŠ EÚ dohodli o príprave zhodnotenia výsledkov implementácie a úverov obsiahnutých v agende. Európska komisia schválila tento návrh 10. júla 2002 a predstavoval radikálnu zmenu SPP. Zhodnotenie SPP možno rozdeliť do piatich bodov:

- stabilizácia trhov s poľnohospodárskymi komoditami,
- vytvorenie udržateľného systému priamych platieb,
- zlepšovanie rešpektovania štandardov,
- lepšia rovnováha v podpore poľnohospodárstva,
- rozvoj vidieckych oblastí.

Luxemburská reforma (2003)

Posledná reforma prijatá v júni r. 2003 redukovala ceny niektorých produktov ďalej (mlieko, ryža, raž), ale rovnako priniesla nové významné zmeny. **Konečný (2004)** ďalej konštatuje, že reforma čiastočne odstránila väzbu medzi dotáciami a produkciou, namiesto toho platby viaže dodržiavaním environmentálnych a iných podmienok a presúva peniaze z prvého do druhého piliera. Vo väčšine nových členských štátov bude SPP zavedená počas prvých piatich rokov v zjednodušenej forme a niektoré jej prvky sa dočasne uplatňovať v praxi nebudú.

Schwarz (2007) tvrdí, že reforma zmenila spôsob rozdeľovania subvencií EÚ farmárom. Ďalej uvádza, reforma je nová v tom, že sa prelína cez odvetvia poľnohospodárstva a je vyplácaná nezávisle od toho, na aký typ poľnohospodárskej produkcie sa farmár rozhodne zamerať. Dokonca ponúka možnosť pravidelných ročných podporných prostriedkov pre farmárov, ktorí sa rozhodli, že nebudú realizovať žiadnu produkciu.

Kľúčovými prvkami tejto novej reformy SPP sú:

- zavedenie systému jednotnej platby na farmu- platba farmárom v EÚ nezávislá od produkcie, pričom táto platba bude viazaná na legislatívu upravujúcu otázky životného prostredia, potravinovej bezpečnosti, zdravia rastlín a zvierat a welfare zvierat, ako aj s požiadavkou na zachovanie poľnohospodárskej pôdy v dobrom stave, a to z hľadiska poľnohospodárskeho aj environmentálneho (cross-compliance – krížová zhoda),
- posilnenie politiky rozvoja vidieka prostredníctvom väčšieho množstva finančných prostriedkov z EÚ, nových opatrení na podporu životného prostredia, pomoci farmárom pri splnení produkčných noriem EÚ vstupujúcich do platnosti v roku 2005,
- prostredníctvom zníženia priamych platieb (modulácia) pre väčšie farmy sa bude financovať nová politika rozvoja vidieka
- mechanizmus pre finančnú disciplínu , ktorý zabezpečí , že poľnohospodársky rozpočet stanovený do roku 2013 nebude prekročený,
- revízia trhovej politiky SPP,
- asymetrické zníženie cien v odvetví produkcie mlieka,
- redukcia mesačných príplatkov v odvetví produkcie obilnín na polovicu pri udržaní súčasnej intervenčnej ceny,
- reformy v odvetví produkcie ryže, tvrdej pšenice, orechov, zemiakového škrobu a sušených krmovín.

Ako hovorí **Okenková (2005)**, táto reforma úplne zmenila spôsob podpory pre poľnohospodársky sektor a presmerovala ho z podpory nadprodukcie na trhovo orientovanú CAP s dôrazom na životné prostredie, ktorá je zameraná na efektívne a udržateľné poľnohospodárstvo.

Nová a relatívne radikálna reforma by mala ceny poľnohospodárskych výrobkov postupne približovať k cenám na svetových trhoch a smerovať k poklesu agrárnych prebytkov. Čo sa týka dôsledkov reformy na životnú úroveň osôb činných v poľnohospodárstve je možné, že sa v EÚ-15, ako i v nových členských štátoch podarí podnikom vyrovnať znížené príjmy vyvolané nižšími cenami agropotravinárskych výrobkov rastom dopytu a poklesom nákladov. V menej priaznivých oblastiach povedie postupné znižovanie cien masovo vyrábaných produktov časť poľnohospodárov k tomu, aby svoju pôdu prenajali alebo predali. Časť z nich bude hľadať hlavný zdroj obživy

mimo poľnohospodárstva. Ďalšia časť poľnohospodárov sa pokúsi vyplniť medzery v ponuke na trhu výrobou a predajom vysoko kvalitných produktov, uvádzajú **Lukas - Pöschl (2004)** .

Kramplová (2007) hovorí, že na základe reformy z roku 2003 sa necháva poľnohospodárom voľnosť produkovať jednotlivé komodity v závislosti od dopytu, a tým aj možnosť reagovať na vývoj trhu, pričom väčšia časť poľnohospodárskych podnikov je vyplácaná nezávisle od objemu a druhu produkcie. SPP viac zohľadňuje očakávania spotrebiteľov a výrazne reaguje na požiadavky širokej verejnosti a daňových poplatníkov v celej EÚ týkajúce sa životného prostredia a udržiavania krajiny.

1.4 Nástroje a financovanie Spoločnej poľnohospodárskej politiky

Rímska zmluva, hlava I, čl. 34 (1957) definuje, že nástrojmi SAP sú organizácia jedného spoločného trhového poriadku (ATP), v rámci ktorého sa uplatňujú inštrumenty, menované v odstavci 3, menovite sú to: cenové reglementácie, pomoc pri výrobe a distribúcii rôznych produktov, intervenčné nákupy a predaj týchto produktov a spoločné opatrenia pre stabilizáciu importu a exportu poľnohospodárskych výrobkov. Ďalej sú to predpisy a normy týkajúce sa sanitárnych a phytosanitárnych a agronomických záležitostí v rámci tzv. dobrého hospodárenia („good farming practices“), ako napr. environmentálne predpisy „cross compliance“, welfare zvierat, ako aj modulácie pri priamych platbách, atď.

Fekete (2006) rozdeľuje najdôležitejšie konkrétne nástroje SPP nasledovne:

- importné ceny,
- clá,
- importné a exportné dane (levy),
- importné licencie,
- dodatočné importné dane (countervailing charge),
- ne-colné opatrenia (NTM),
- trhové intervencie,
- privátne uskladnenie.

Ako hovorí **Rumanovská (2003)** najvýraznejší vplyv na poľnohospodársky sektor EÚ majú:

- vnútorný trh,
- štrukturálne fondy a rozvoj vidieka,
- Spoločná poľnohospodárska politika,
- inštitucionálne, administratívne a štatistické opatrenia a požiadavky.

Najvýznamnejšími ekonomickými a finančnými nástrojmi SPP sú: priame dotácie výrobcom alebo spracovateľom, exportné dotácie, cieľové a intervenčné ceny, ochrana na spoločných hraniciach, rôzne účelovo určené prostriedky a štrukturálne fondy.

Priame dotácie výrobcom a spracovateľom boli pôvodne obmedzené na niekoľko plodín, ako sú napr. olejniný, olivový olej, tvrdá pšenica pre ktoré bola hranica nízka. Od roku 1992 dochádza k vyplácaniu tzv . kompenzačných platieb, ktoré zohrávajú významnú úlohu pri obilninách, ale aj pri jatočnom dobytku a ovciach, a to uplatňovanými systémami priamych platieb a rôznych prémieí.

Cieľové a intervenčné ceny významne prispievajú na podporu trhov v rámci SPP.

Cieľové ceny sa stanovili pre jednotlivé produkty, ktoré slúžia najmä ako základňa pri cenových kalkuláciách, resp. pri stanovovaní rôznych podpôr a poplatkov. Udržujú vnútorné ceny nad svetovými cenami .Intervenčné ceny sú ceny, za ktoré vykupujú intervenčné agentúry produkciu. Ide o tzv. prahové ceny na domácom trhu. Intervenčné agentúry sú prísne národné a konajú v súlade s legislatívou EÚ.

Ochrana na spoločných hraniciach je taktiež významným nástrojom podpory trhov. Do roku 1995 existovali pre väčšinu komodít prahové ceny. V nadväznosti na Uruguajské kolo medzinárodných rokovaní o obchode, EÚ k 1.7.1995 odstránila prahové ceny a premenila variabilné clá na tarify, ktoré sú progresívne znižované.

Štrukturálne fondy sú najdôležitejšími nástrojmi v oblasti odstránenia prekážok hospodárskeho vývoja, ktoré majú štrukturálny charakter (napr. nedostatočná úroveň vedomostí a zručností obyvateľov. Patrí sem Európsky fond regionálneho rozvoja(ERDF), Európsky sociálny fond (ESF), Európsky poľnohospodársky zabezpečovací a garančný fond (EAGGF), Finančný nástroj smerníc o rybolove (FIFG).

Lipková (2004) konštatuje, že SPP využíva široký arzenál nástrojov regulácie spoločného trhu s poľnohospodárskymi produktmi, ide najmä o spoločnú organizáciu poľnohospodárskych trhov s výraznou ochranou cien prostredníctvom intervencií na vnútornom trhu, dovozných vyrovnávacích dávok a výrobných limitov, zlepšenie výrobných podmienok podporou fariem a opatrení zameraných na spoluprácu medzi farmármi, zlepšenie marketingovej štruktúry, podpory na kompenzáciu nepriaznivých podmienok atď.

V súčasnosti existuje 21 spoločných trhových organizácií, ktoré možno v zásade rozdeliť na základe troch organizačných princípov:

- trhové organizácie s trhovou podporou,
- trhové organizácie so spoločnou vonkajšou ochranou,
- trhové organizácie s priamymi podporami.

Európska Komisia (2009) v súčasnosti uvádza ako najnovší nástroj fungovania CAP tzv. „Health Check“. Tento systém zahŕňa modernizáciu, zjednodušenie a zefektívnenie systému SPP, ako aj odstránenie obmedzení pre farmárov, čím sa im umožní lepšia adaptabilita na požiadavky a výzvy súčasného trhu.

Patria sem nasledovné zmeny:

- Zvyšovanie mliečnych kvót o 1 % každý rok medzi obdobím 2009/2010 a 2013/2014 so zámerom ich eliminácie do roku 2015. Tento systém bude uplatňovaný s očakávaním zvýšenia konkurencieschopnosti sektora.
- Decoupling: Reforma SPP priniesla nové prvky do systému tejto politiky v oblasti priamych podpôr, napr. vyplácanie podpôr nezáväzne od produkcie. Aj napriek tomu si niektoré štáty vybrali uplatňovanie „viazanosti“ vyplácania platieb v závislosti od produkcie. Táto viazanosť bude zaradená pod systém oddelenia podpôr od produkcie a bude patriť pod systém SPS, s očakávaním zefektívnenia a zjednodušenia systému SPS. Systém bude podporovať malých farmárov prostredníctvom zavedenia nižších výrobných limitov a monitorovania cros-compliance režimu.

-
- Riešenie ďalších urgentných výziev: patrí sem krízový manažment, klimatické zmeny, potreba efektívnejšieho vodného manažmentu- riešenie prostredníctvom podpôr z fondov a politiky rozvoja vidieka.

1.4.1 Financovanie SPP

Finančné fondy podľa **Feketeho (2006)**, slúžia ako zdroje podpôr k dosiahnutiu vytýčených cieľov na základe nariadení Rady o podpore týchto fondov. Článok 34.4 Rímskej zmluvy určuje, že v záujme dosiahnutia cieľov Spoločných trhových poriadkov sa môže vytvoriť jeden alebo viaceré orientačné a garančné fondy pre poľnohospodárstvo. Na základe tohto článku sa vytvoril Európsky agrárny orientačný a garančný fond (FEOGA), ktorého právna účinnosť sa končí 31.12.2006. V rámci post-luxemburskej reformy sa v roku 2005 vytvorili legislatívne a finančné podmienky pre funkciu dvoch nových fondov SAP:

- Európsky garančný fond (EGF) – slúži od 1.1.2007 financovaniu aktivít v rámci piliera I.
- Európsky fond pre rozvoj vidieka (EAFRV) – slúži od 1.1.2007 k financovaniu všetkých aktivít v oblasti rozvoja vidieka - piliera II.
- Európsky fond pre rybolov (EFF) – slúži od roku 2004 ako špeciálny nástroj pre financovanie rozvoja morského rybolovu.

1.4.2 Priame platby

Střeleček - Lososová - Kollár (2003) tvrdia , že neoddeliteľnou súčasťou SPP je systém priamych podpôr, ktorých cieľom je prijať vhodné ekologické opatrenie týkajúce sa poľnohospodárskych pôd a poľnohospodárskej produkcie, stabilizovať zamestnanosť v poľnohospodárstve, prispieť k zaisteniu primeranej životnej úrovne vidieckemu obyvateľstvu a zohľadniť prosperitu poľnohospodárstva.

Režimy podpôr sa musia i v krátkodobom horizonte prispôbovať vývoju na trhu a preto môžu v závislosti na vývoji trhu nastať určité zmeny v pravidlách.

ÚVTIP (2006) na základe CAP monitoringu definuje, že priame platby pre farmárov existovali od prvých dní SPP, ale od začiatku 90-tych rokov mali pre podporu trhu sekundárny význam. Od Mc Sharryho reformy v roku 1992-1993 sa zvýraznila dôležitosť priamych podporných platieb. Do roku 2004 predstavovali takmer tri štvrtiny

ročného poľnohospodárskeho rozpočtu EÚ. Od roku 1993 boli hlavnými kanálmi podpory farmárov v EÚ priame podporné platby na plodiny na ornej pôde, špeciálna prémie na býky a prémie na kravy bez trhovej produkcie mlieka, platby prémie na bahnice atď.

Priame platby Európska Komisia uprednostnila ako nástroj, ktorý je transparentnejší než podpora trhu a intervenčné mechanizmy, ktoré doplnili. Sú tiež považované za vhodný prechodný mechanizmus na odvykanie farmárov od foriem podpory, ktoré viac deformujú trh a ponúkli väčšie možnosti prepojenia podpory príjmu so zabezpečením verejných potrieb- napr. kritériá hustoty začlenené do schém podpory v živočíšnej výrobe, ktoré vyvážili tendenciu nadmerného spásania pastvín.

Nevýhody tohto prístupu sa stávali v posledných rokoch stále zreteľnejšie. Komisia sa zhodla s dlhodobým tvrdením mnohých poľnohospodárskych ekonómov, že sektoro orientované podporné platby neustále deformujú trhy- hoci v menšom rozsahu ako trhové intervencie- pretože nútia farmárov produkovať určitú plodinu alebo produkt, aby tak získali oprávnenie na podporu. To znamená, že v mnohých prípadoch mali farmári neustále ekonomický stimul maximalizovať produkciu alebo pokračovať v produkovani dokonca aj vtedy, keď signály trhu naznačovali, že by sa produkcia mala zredukovať alebo by sa mala úplne prestať produkovať. Druhým faktom bolo vyňatie priamych platieb zo záväzkov o redukcii v rámci dohody Uruguajské kolo WTO (Svetovej obchodnej organizácie), z toho dôvodu boli klasifikované v špeciálnej kategórii podpory tzv. Modrej skrinky. Táto dohoda bola však terčom kritiky zo strany väčšiny účastníkov WTO, ktorí žiadali zabezpečiť, aby boli takéto platby viac kontrolované alebo celkom zrušené.

Pre oba tieto dôvody Komisia predložila návrhy na zrušenie väzby medzi podporou a produkciou, ako kľúčovú časť jej reformných plánov SPP, oznámených v januári 2003. Výslednú dohodu o novej na produkciu naviazanej jednotnej platbe na farmu schválili ministri poľnohospodárstva 26. júna 2003.

Dohoda bola následne doplnená súborom podobných reforiem týkajúcich sa produktov Stredomoria (tabak, olivový olej a bavlna). Tiež obsahuje ustnovenia o priamych podporných platbách pre pestovateľov cukrovej repy, kompenzujúcich zníženie cien.

Jednotná platba na farmu bola zavedená od 1. januára 2005. Podpora je vyplácaná všetkým oprávneným producentom, bez ohľadu na to, aké poľnohospodárske produkty sa rozhodli produkovať. Vyplatenie podpory závisí plnenia určitých environmentálnych a agronomických podmienok.

Hlavným cieľom jednotnej platby je podľa **Kráľovej (2009)** zabezpečiť pre poľnohospodárstvo väčšiu stabilitu príjmov. Poľnohospodári sa môžu rozhodnúť, čo budú vyrábať, a majú istotu, že budú dostávať pomoc v rovnakej výške, bez ohľadu na to, čo vyrábajú, a môžu sa tak prispôbiť dopytu.

Ďalej uvádza, že režim jednotnej platby na plochu (SAPS) predstavuje zjednodušený systém pre nové členské štáty EÚ. Zahŕňa platbu jednotných súm za každý oprávnený hektár poľnohospodárskej pôdy až do výšky stropu určeného na vnútroštátnej úrovni v závislosti od dohôd o prístupí.

1.4.3 Využitie priamych platieb v podmienkach SR

EuroConsulting (2007) konštatuje, že Slovensko ako nový ČŠ EÚ v rámci udelenej výnimky uplatňuje systém SAPS. Tento je v súčasnej dobe aplikovaný v SR, ktorá požiadala EK o možnosť využívať ho do roku 2010.

Grznár (2006) píše, že Slovensko spolu s ostatnými novopristúpenými ČŠ (s výnimkou Malty a Slovinska) prijali zjednodušený systém SAPS. V prvom roku nové členské štáty dostali iba 25% podpory v porovnaní s pôvodnou EÚ 15, ale táto hodnota potenciálne narastá na 30% národného dôchodku. Od roku 2007 priame platby narastajú od 40% až po 100% v roku 2013.

Marišová - Fekete (2007) uvádzajú, že priame platby sa po vstupe SR do EÚ skladajú z dvoch položiek: Jednotná platba na plochu (SAPS) a „top-up” z národného rozpočtu. Predstavujú rozhodujúcu časť celkových transferov do poľnohospodárstva.

Finančné toky v poľnohospodárstve boli zabezpečené v rokoch pred vstupom do EÚ preddavkovou formou vyplácania podpôr do agropodnikov. Po vstupe sa tento systém zmenil a výplaty sa realizujú už ku koncu kalendárneho roka, resp. v nasledujúcom roku.

Potrebu finančných tokov do agropodnikov do obdobia obdržania peňažných prostriedkov z EÚ zabezpečujú banky tzv. preklenovacím úverom.

Pozitívne zmeny vo výsledku hospodárenia nastali po vstupe do EÚ, hlavne v prvom roku členstva, ktorý bol vo veľkej miere ovplyvnený zvýšením objemu priamej podpory poľnohospodárstva, ale aj úspornosťou nákladov. Hlavným cieľom je umožniť agropodnikateľom orientáciu na trh s uplatnením podnikateľských aktivít prostredníctvom priamych platieb.

V minulosti boli mnohé rozhodnutia o podnikaní v poľnohospodárstve ovplyvnené dotáciami a subvenciami, teraz sú prijímané na základe potrieb trhu. Ak je určitá výrobná činnosť zisková, samozrejme, agropodnikatelia v nej nájdu svoje uplatnenie a budú v danom odvetví naďalej pokračovať a úspešne podnikáť. Priame platby zakotvené v reformovanej SPP EÚ sú riešené tak, aby poľnohospodári podnikajúci na pôde, mali možnosť využiť takéto príležitosti.

1.5 Rozvoj vidieka SR ako súčasť SPP

Podľa **Stratégie rozvoja vidieka (2007-2013)**, Slovensko je vidieckou krajinou, ktorá sa zaraďuje medzi málo urbanizované štáty Európy s 59% podielom obyvateľstva žijúceho v mestách. Podľa definície OECD tvoria vidiecke oblasti 92% územia. Sídlna štruktúra u nás je výrazne rozdrobená. Vo vidieckych oblastiach je menej rozvinuté odvetvie služieb, nižší podiel ľudí s vyšším vzdelaním, existuje tu nedostatok možností vzdelávania a zamestnania.

Vidiecke oblasti riešia problémy súvisiace s ekonomickým rastom, zamestnanosťou a trvalo udržateľným rozvojom. Rozvoj vidieka zohráva v tomto období veľmi významnú úlohu, ktorého cieľom je pomôcť vidieckym oblastiam vysporiadať sa s hospodárskymi, sociálnymi a environmentálnymi výzvami. Politika rozvoja vidieka ako súčasť Spoločnej poľnohospodárskej politiky sa orientuje na jednotlivcov a skupiny aktívne pôsobiace vo vidieckych oblastiach s cieľom podporiť integrovaný a udržateľný rozvoj týchto oblastí.

Rozvoj vidieka zohráva stále významnejšiu úlohu od reformy SPP a v programovacom období 2007-2013 sa sústreďuje na tri kľúčové oblasti a to:

agropotravinárske hospodárstvo, životné prostredie a vidiecke hospodárstvo a obyvateľstvo v širšom zmysle.

Gozora (2007) tvrdí, že rozvoj vidieka je založený na transformácii zdrojov a na raste ekonomickej výkonnosti. Čím väčšia je vybavenosť samosprávnych celkov prírodnými zdrojmi s ich efektívnou transformáciou na jednej strane, tým väčšia je príležitosť pre rozvoj podnikateľskej činnosti na strane druhej. Čím rozsiahlejšia je podnikateľská činnosť, tým výkonnejšia je priestorová ekonomika. S rozvojom podnikateľskej činnosti sa zvyšujú pracovné príležitosti, rastú osobné príjmy a zvyšuje sa kúpyschopnosť vidieckeho obyvateľstva.

Ďalej uvádza, že k zabezpečeniu plynulých finančných tokov na podporu SR v oblasti multifunkčného poľnohospodárstva a rozvoja vidieka sa uplatnili viaceré nástroje SPP EÚ. Sú to: Priame platby, osobitná platby na cukor a trhovu orientované výdavky.

Ministerstvo pôdohospodárstva (2006) SR vypracovalo Plán rozvoja vidieka na roky 2004-2006 a Sektorový operačný program Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka, ktoré predstavujú významné dokumenty. Na základe týchto dokumentov sa uskutočňuje podpora projektov v oblasti poľnohospodárstva.

1.5.1 Program rozvoja vidieka SR 2007-2013

Ministerstvo pôdohospodárstva (2006) ďalej uvádza že program sa zameriava na kvalitu života vo vidieckych oblastiach a na diverzifikáciu vidieckeho hospodárstva- vytváranie pracovných príležitostí smerom k nepoľnohospodárskej činnosti. Hlavným cieľom programu je diverzifikácia k nepoľnohospodárskym aktivitám. Medzi špecifické ciele možno zaradiť:

- zvýšiť zdrojov príjmov vidieckeho obyvateľstva,
- vytvoriť nové pracovné miesta a udržať existujúce,
- zvýšiť rekreačné kapacity na vidieku,
- zlepšiť úroveň poskytovaných služieb,
- zvýšiť informovanosť širokej verejnosti o možnostiach pobytu na vidieku.

Podľa **Gozoru (2007)** Európska Komisia rozhodla o ročnom rozpočte pre ČŠ EÚ na základe nasledovných kritérií:

- niektoré čiastky sú vyhradené pre isté regióny podľa konvergertného cieľa,
- historický podiel každého členského štátu na balíku prostriedkov záruky EPZF pre rozvoj vidieka a prístupe Leader + ,
- konkrétna situácia a potreby vychádzajúce z objektívnych kritérií (EÚ prideliť špecifické čiastky ôsmim ČŠ), toto rozhodnutie sa zmenilo a doplnilo potom, ako sa členmi EÚ stali Rumunsko a Bulharsko

Hlavné črty novej politiky rozvoja vidieka:

- jediný nástroj programovania a financovania je Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EPFRV)
- nový strategický prístup k rozvoju vidieka s jasným zameraním na priority EÚ
- posilnenie kontroly, hodnotenia a oznamovania a jasnejšie rozdelenie zodpovednosti medzi ČŠ a komisiu,
- posilnenie postupu zdola hore, ČŠ, regióny a miestne akčné skupiny budú môcť viac ovplyvňovať doladovanie programov podľa miestnych potrieb.

Podľa **ÚVTIPU (2005)** politika rozvoja vidieka by sa mala zamerať na tri hlavné oblasti:

- Konkurencieschopnosť poľnohospodárstva a lesníctva- zvyšovanie konkurencieschopnosti poľnohospodárstva podporou reštrukturalizácie, ďalej otváranie trhov a zohľadňovanie potrieb reštrukturalizácie v nových ČŠ.
- Životné prostredie/ manažment pôdy, poľnohospodárstvo a lesníctvo- hlavní užívatelia pôdy- zveľaďovanie životného prostredia a krajiny podporou manažmentu pôdy (vrátane akcií zameraných na rozvoj vidieka v súlade s programom Natura 2000, s cieľom zabezpečiť, aby poľnohospodárstvo a lesníctvo pozitívne prispievali k rázu krajiny a lepšiemu ŽP.
- Širšie chápanie rozvoja vidieka- začlenenie poľnohospodárstva a lesníctva do vidieckeho kontextu- zlepšovanie kvality života vo vidieckych oblastiach a podpora diverzifikácie a ekonomických aktivít pomocou opatrení zameraných na poľnohospodárskych a iných vidieckych aktérov.

Kráľová (2009) na základe údajov z MP SR uvádza, že v programovom období 2007-2013 sa budú môcť žiadatelia z oblasti poľnohospodárstva uchádzať o financovanie aktivít aj prostredníctvom PRV, financovaného z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EAFRD). Globálnym cieľom programu je zvýšiť konkurencieschopnosť poľnohospodárstva, potravinárstva a lesníctva a zlepšiť životné prostredie zavádzaním vhodných poľnohospodárskych a lesníckych postupov a kvalitu života na vidieku a dôrazom na trvalo udržateľný rozvoj. Globálny cieľ je naplnený prostredníctvom týchto prioritných osí:

- Prioritná os č. 1: Zvýšenie konkurencieschopnosti sektoru poľnohospodárstva a lesného hospodárstva,
- Prioritná os č. 2: Zlepšenie životného prostredia a krajiny,
- Prioritná os č. 3: Kvalita života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva,
- Prioritná os č. 4: Realizácia prístupu Leader.

Miera príspevku z EAFRD bola pre obdobie 2007-2013 stanovená vo výške 1 969 418 078 eur.

1.6 Budúcnosť SPP

Ako hovorí **Baco (2007)**, keďže pre svoju stabilizáciu farmári potrebujú, a od vlád žiadajú jasné a dlhodobo platné pravidlá a nástroje SPP a orgány EÚ v tom nekonajú, vznikajú v EÚ lokálne vizionárske aktivity vyúsťujúce aj do konkrétnych návrhov na budúcnosť a reformy SPP. Doterajšie analýzy ukazujú, že akcent treba klásť najmä na:

1. systémový prístup,
2. rolu poľnohospodárstva v spoločnosti,
3. dlhodobé globálne tendencie.

1. *Systémový prístup* – je základný problém. Z logiky SPP, ako najsilnejšej politiky jednoznačne vyplíva spoločná vizionárska a líderská povinnosť a zodpovednosť Bruselského centra v najmenej 25 ročnom horizonte.

Verbálne zdôrazňovanie zachovania SPP po roku 2013 a prioritne väčšej konkurencieschopnosti nestačí. Pre dobrú budúcnosť sa jednoznačne ukazuje ako rozhodujúce vytýčenie dlhodobých cieľov, priorít, ciest, postupov, nástrojov, identifikácia rizík a možností vyhnúť sa týmto rizikám, stanovenie pravidiel a inštitucionálnych kompetencií v záväzných dokumentoch.

2. *Rola poľnohospodárstva v spoločnosti* - je poslanie hospodárov v prírode, najmä zásobovanie ľudstva potravinami, vodou, drevom, technickými a energetickými surovinami, trvalú udržateľnosť hospodárenia na pôde, spoluzodpovednosť za budúcnosť vidieka a podiel zodpovednosti na ekológii a podiel na ľudskom zdraví a kvalite života. Pri reformách SPP sa nenahraditeľnosť pôdohospodárstva v spoločnosti nie vždy rešpektuje, preto je potrebné poukázať aspoň na 3 kľúčové okruhy pre budúcnosť:

- stabilita agrárnych trhov,
- pôdohospodárstvo v ekonomike štátov EÚ,
- mimoprodukčná úloha pôdohospodárstva.

3. *Dlhodobé globálne tendencie* - globálne pohyby vo svete sú veľkými výzvami a zároveň veľkými príležitosťami pre budúcnosť poľnohospodárstva.

ÚVTIP (2009) na základe informácií poskytnutých EK vymedzuje nasledujúce kľúčové trendy v poľnohospodárstve do roku 2020:

- Rastúca segmentácia trhu EÚ kvôli zvyšujúcim sa dopravným nákladom, naďalej stimulovaná pokračujúcou liberalizáciou obchodu a rozširovaním únie.
- Napriek tomu, že pestovanie obilnín sa rozširuje, požiadavky na výmeru sa znižujú vďaka rastu produktivity, v dôsledku čoho klesajú ceny, znižuje sa hodnota pôdy a znižujú sa náklady na krmivo v živočíšnej výrobe.
- Živočíšna výroba prejde dôležitou reštrukturalizáciou, s koncentráciou na výrobu mlieka, hydiny a bravčového mäsa. Zmena v preferenciách spotrebiteľa bude viesť k poklesu výroby hovädzieho mäsa naďalej podporovanej faktormi trhu.
- Zvyšujúca sa produktivita pri výrobe mlieka posilní znižovanie stavu stád dobytky, a to sa bude odrážať v znižovaní produkcie krmív. Vzrastie

produkcia a spotreba potravinových komodít s vyššou pridanou hodnotou, takých ako sú syry.

- Politická podpora biopalív bude viesť k zmene vo výrobe olejnín smerom k priemyselnej kvalite v porovnaní s kvalitou spojenou s konzumáciou potravín. Výmera olejnín by sa mala zvýšiť v súvislosti so zvýšením výroby biopalív.

V Scenáři 2020 sa ďalej uvádzajú teórie, že technické a sociálne faktory viac ovplyvnia model poľnohospodárskej produkcie a štruktúru vidieka ako politické zmeny. Technické faktory zvýšia tlak na redukciiu pracovných síl v poľnohospodárstve a zvyšovanie veľkosti fariem v celej Európe. To logicky vedie k záveru, že redukcia dovozných ciel a eliminácia exportných podpôr má väčší vplyv na poľnohospodársku produkciu ako zníženie národných príjmových podpôr.

2. Cieľ práce

Hlavným cieľom diplomovej práce je zhodnotiť stav Spoločnej agrárnej politiky a jej vplyv na podnikateľské subjekty v Nitrianskom kraji. V rámci kraja je vybraným sledovaným podnikom akciová spoločnosť Poľnohospodár Nové Zámky, ktorého podnikateľská činnosť je v diplomovej práci rozanalyzovaná z hľadiska čerpania finančnej pomoci z prostriedkov EÚ. V rámci výsledkov hospodárenia za roky 2005-2009 sa zameriavame na zhodnotenie priamych podpôr z prostriedkov EÚ a ŠR, ako aj čerpanie finančných prostriedkov prostredníctvom predkladania projektových zámerov.

Pre dosiahnutie vymedzeného hlavného cieľa je potrebné definovať nasledovné parciálne ciele:

- charakterizovať systém a implementáciu Spoločnej poľnohospodárskej politiky v rámci Slovenskej republiky;
- vysvetliť systém priamych podpôr pre SR;
- vymedziť možnosti čerpania finančných prostriedkov prostredníctvom predkladania projektov;
- charakterizovať sektor poľnohospodárstva v rámci Nitrianskeho kraja;
- vymedziť charakter poľnohospodárstva na úrovni okresu, v ktorom sa nachádza vybraný podnik;
- charakterizovať vybraný podnik z hľadiska predmetu činnosti ;
- analyzovať výsledkov hospodárenia podniku za obdobie rokov 2005-2009;
- analyzovať výšky priamych podpôr z prostriedkov EÚ a ŠR za obdobie rokov 2005-2009;
- analyzovať čerpanie finančných prostriedkov v rámci projektových podpôr (SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka, PRV 2007-2013).

3. Metodika práce a metódy skúmania

Metodický postup vypracovania diplomovej práce sa odvíja od vytýčeného cieľa, ktorým je zhodnotiť stav Spoločnej agrárnej politiky a jej vplyv na podnikateľské subjekty v Nitrianskom kraji. Objektom skúmania práce bola akciová spoločnosť Poľnohospodár Nové Zámky. Výber cieľového objektu sa zakladal na dostupnosti zdrojov informácií.

Pre dosiahnutie stanoveného cieľa bolo potrebné dôkladné zozbieranie a naštudovanie dostupných informácií, podkladových materiálov a údajov. Pri zostavovaní práce sme využili nasledovné zdroje:

- Dostupná domáca a zahraničná literatúra (knihy, zborníky, brožúry, letáky, časopisy z oblasti riešenej problematiky)
- právne predpisy a nariadenia Európskej únie,
- internetové stránky Ministerstva pôdohospodárstva SR, Pôdohospodárskej platobnej agentúry, oficiálna internetová stránka Európskej únie,
- elektronické verzie článkov dostupných na internete,
- interné dokumenty a štatistiky získané z ekonomického oddelenia Poľnohospodár, a.s. Nové Zámky.

V diplomovej práci sme použili nasledovné metódy:

- *Metóda syntézy* bola využitá v časti Prehľad o súčasnom stave riešenej problematiky, ktorá je tvorená zlučovaním dostupných prameňov vedeckej a odbornej literatúry domácich a zahraničných autorov zaoberajúcich sa problematikou Spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ.
- *Metódu vedeckej abstrakcie* sme použili taktiež v časti Prehľad o súčasnom stave riešenej problematiky, v ktorej sme stručne prezentovali myšlienky autorov na základe dostupných zdrojov literatúry.
- *Metódou analýzy* v časti Výsledky práce a diskusia rozoberáme akciovú spoločnosť z hľadiska jej činnosti, výsledkov hospodárenia podniku za roky 2005-2009, ako aj čerpania finančnej podpory z fondov EÚ a národných zdrojov podpory zo ŠR.

-
- Prostredníctvom *metódy dedukcie* odvodzujeme na základe logických poznatkov cieľ poskytovania finančných prostriedkov z EÚ za účelom podpory a rozvoja podniku. Metódu sme aplikovali v časti Výsledky práce a diskusia na základe analýzy výsledkov hospodárenia podniku za jednotlivé roky 2005-2009.
 - *Metóda komparácie* bola využitá z dôvodu vyhodnotenia podkladových materiálov a použité údaje boli skúmané z hľadiska vecného a časového. V rámci aplikácie tejto metódy sme v časti Výsledky práce a diskusia porovnávali ekonomické výsledky a finančnú podporu zo zdrojov EÚ a ŠR počas obdobia rokov 2005-2009.

4. Výsledky práce a diskusia

4.1 Spoločná poľnohospodárska politika EÚ a jej implementácia v podmienkach SR

Európska únia je už od svojej histórie charakteristická rozmanitosťou poľnohospodárskeho odvetvia v jednotlivých členských štátoch. Táto skutočnosť vychádza z prírodných daností Európy, ako aj postupného rozvoja a zdokonaľovania hospodárskej činnosti v priebehu stáročí.

Spoločná poľnohospodárska politika EÚ poskytuje členským štátom podporu pre zabezpečenie dynamiky, konkurencieschopnosti a rozvoja poľnohospodárskeho sektora. Princípy SPP sa zakladajú na hodnotách, medzi ktoré patria potravinová bezpečnosť, ochrana životného prostredia, ale aj trvalo udržateľné poľnohospodárstvo poskytujúce ochranu poľnohospodárov a konečných spotrebiteľov.

Slovenská republika vstúpila do EÚ 1. mája 2004. Tento okamih predstavoval dôležitý krok tak v oblasti poľnohospodárkej, ako aj v ostatných odvetviach. Pre poľnohospodárov priniesla implementácia SPP EÚ množstvo zmien, ktoré je potrebné akceptovať za účelom podpory pozitívneho rozvoja a zefektívnenia chodu poľnohospodárskeho odvetvia. SR ako jedna z novoprijatých ČŠ EÚ môže počítat s narastajúcou podporou rozvoja vidieka.

Slovensko je všeobecne považované za krajinu s priaznivými prírodnými podmienkami, výhodnými pre rozvoj poľnohospodárstva. Sektor poľnohospodárstva zabezpečuje rozvoj vidieckej krajiny. Od roku 2004 uplatňuje SR podpory v súlade so zásadami a nariadeniami SPP EÚ. Patria sem opatrenia na podporu trhu, priame platby a opatrenia na podporu rozvoja vidieka. Ciele, ktoré nespádajú pod podporu prostredníctvom SPP EÚ, sa financujú pomocou národných platieb.

Spoločná poľnohospodárska politika EÚ v podmienkach SR je usmerňovaná základnými smernicami a nariadeniami prevzatými do nášho právneho poriadku.

Jej uplatňovanie a koordinácia sú zastrešené Ministerstvom pôdohospodárstva SR. Výkonným orgánom pre zabezpečenie implementácie SPP, organizáciu trhu je Pôdohospodárska platobná agentúra (PPA).

4.1.1 Základné formy podpory spoločnej organizácie trhu

Členíme ich do troch skupín podpôr:

1. Obchodné mechanizmy

Patria sem dva druhy vývozných náhrad, a to- vývozné náhrady pre poľnohospodárske výrobky a vývozné náhrady pre spracované poľnohospodárske výrobky.

Vývozné náhrady pre poľnohospodárske výrobky slúžia na vyrovnávanie rozdielov medzi vyššou cenovou hladinou na trhu Spoločenstva a nižšou hladinou cien na svetovom trhu.

Najväčší objem predstavujú v súčasnosti vývozy jednoduchých kurčiat a mrazeného hydinového mäsa.

Vývozné náhrady pre spracované poľnohospodárske výrobky sú určené pre základné výrobky a ich zložky, ktoré sú odvodené od základných poľnohospodárskych výrobkov. Na tieto výrobky sa nevzťahujú opatrenia SPP. Patria sem napríklad čokoláda, pečivo, cukrovinky, nealkoholické nápoje, niektoré alkoholické nápoje a modifikovaný škrob.

2. Rastlinné komodity

Zaraďujeme sem intervencie; podpory v rámci reštrukturalizácie cukrovarníckeho priemyslu, platby pre pestovateľov zemiakov; výrobné prémie pre výrobcov zemiakového škrobu; ovocie a zelenina (podpory pre skupiny výrobcov, podpory pre operačný program, podpory pre spracovateľov rajčiakov a broskýň); víno a vinohrady (podpora pri reštrukturalizácii a konverzii vinohradov); podpora pre osobitné použitie, povinná destilácia vedľajších vinárskych výrobkov; súkromné skladovanie stolového vína, hroznového muštu, zahusteného hroznového muštu a rektifikovaného zahusteného hroznového muštu; podpora spracovateľským podnikom na sušené krmivá; podpora na chmeľ uznaným OOV a individuálnym pestovateľom.

Intervencie- nákup, skladovanie, predaj (obilniny, cukor)

Úlohou tohto nástroja je odčerpanie prebytkov z voľného trhu. Intervenčný nákup sa vzťahuje iba na vybrané druhy obilnín. V súčasnosti období sa intervenčné opatrenia nerealizujú. PPA má v intervenčných skladových zásobách len 34 000 ton cukru.

3. Živočíšne komodity

Do tejto skupiny patria: intervencie – nákup, skladovanie, predaj (maslo, sušené mlieko, hovädzie mäso); podpory spotreby mlieka v školských zariadeniach – školské mlieko; podpory predaja masla za znížené ceny pri výrobe cestovín, zmrzliny a ďalších

potravín; podpory použitia mlieka na kŕmne účely; podpora nákupu masla neziskovými organizáciami; súkromné skladovanie mliečnych výrobkov, masla, smotany, syrov, bravčového, hovädzieho, ovčieho a kozieho mäsa; príspevok do tendra na koncentrované maslo pre priamu spotrebu; podpory pri vykonávaní opatrení na zlepšenie podmienok pre produkciu a obchodovanie s včelími produktmi.

Intervencie – nákup, skladovanie, predaj (maslo, sušené mlieko, hovädzie mäso)-nástroj pre stabilizáciu cien na vnútornom trhu ČŠ. V súčasnosti sa nerealizuje.

4.1.2 Vymedzenie systému SFP

Jednotná platba na farmu (SFP- Single Farm Payment) bola zavedená v EÚ v roku 2005 ako nový spôsob rozdeľovania subvencií. Na rozdiel od predchádzajúceho systému, farmár bude dostávať jednu platbu namiesto niekoľkých. Podmienkou uplatniteľnosti nároku na platbu je oprávnenosť hektárovej výmery. Najdôležitejšou črtou SFP je jej vyplácanie nezávisle od toho, aký typ poľnohospodárskej produkcie sa rozhodne farmár zamerať. ČŠ si môžu vybrať spôsob vyplácania platieb, ktoré nebudú viazané na produkciu- paušálne na hektár na národnej alebo na regionálnej úrovni.

EÚ umožnila novým členským štátom využiť zjednodušený systém, tzv. *jednotnú platbu na plochu (SAPS)*, ktorá je modifikovanou verziou jednotnej platby na farmu.

Tento spôsob sa uplatňuje od roku 2004, keď k EÚ pristúpilo 10 nových ČŠ. Systém SAPS spočíva vo vyplácaní subvencií EÚ farmárom na základe výmery ich farmy a nárokovateľnej čiastky na hektár vypočítanej na národnej báze. Podporu si môžu uplatniť všetci farmári na základe hektárovej výmery, ako aj tí ktorí pestujú plodiny nepokryté historickými podpornými platbami SPP (napr. Zelenina, zemiaky, ovocie). Výnimkou je reforma týkajúca sa cukru, kde sa časť podpory rezervuje pre tých, ktorí majú historicky nárokovateľnú kvótu na produkciu cukru.

Systém SAPS je založený na dvoch prvkoch stanovených na vnútroštátnej úrovni:

- Národný finančný balík určený Komisiou obsahujúci všetky priame platby, ktorých príjemcom by bol dotknutý ČŠ v rámci bežného systému priamych podpôr,
- Národná poľnohospodárska plocha, určená ako súčasť poľnohospodárskej pôdy, ktorá bola v júni 2003 v dobrom poľnohospodárskom stave a ktorá sa prispôbi na základe kritérií stanovených Komisiou.

Kritériá vyplácania SAPS:

- Platba je vyplácaná roľníkom hospodáriacim na pôde zaregistrovaním v Registri žiadateľov
- Minimálna veľkosť obhospodarovanej parcely je 0,3 ha
- Minimálna veľkosť hospodárstva celkovo je 1 ha
- Platba bude vyplácaná sumou na hektár poľnohospodárskej pôdy v dobrom poľnohospodárskom stave (udržiavaná v súlade s dobrými poľnohospodárskymi a environmentálnymi podmienkami)

Čiastka SAPS na hektár závisí od rozdelenia národného finančného balíka v rámci národnej poľnohospodárskej plochy dotknutého členského štátu.

Pre Slovensko platí systém postupného zavádzania podporných platieb, ktorý predstavuje kompromis EÚ vzhľadom na veľký rozdiel medzi úrovňou HDP na východe a západe Európy, ale aj rizikom narušenia ekonomickej stability vo vyspelých krajinách strednej a východnej Európy.

EÚ vymedzila postupné zavádzanie priamych podpôr na 10 ročné obdobie, so začiatkom v roku 2004 na úrovni 25%. Zo strany štátu budú farmári podporení formou národného doplatku do výšky 30%.

Tabuľka 1: Harmonogram podporných platieb v nových členských krajinách znázorňuje tabuľka (ako % úrovne EÚ)

ROK	PRÍSPEVOK EÚ	MAX. NÁRODNÝ POPLATOK	CELKOVÁ MAX. PLATBA
2004	25	30	55
2005	30	30	60
2006	35	30	65
2007	40	30	70
2008	50	30	80
2009	60	30	90
2010	70	30	100
2011	80	20	100
2012	90	10	100
2013	100	0	100

Zdroj: ÚVTIP Nitra

4.2 Systém priamych podpôr v SR

Systém priamych platieb umožňuje slovenským poľnohospodárom každoročne žiadať o podpory. Legislatíva SR a EÚ upravuje podmienky vyplácania priamych podpôr. Sú vyplácané zo štátneho rozpočtu SR, a tiež z rozpočtu EÚ formou refundácie. Zo štátneho rozpočtu sa taktiež vyplácajú doplnkové priame platby.

V súčasnosti sa priame platby vyplácajú z dvoch európskych fondov: Európsky poľnohospodársky záručný fond (EPZF) a Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EPFRV).

V súčasnosti (2009) sa v oblasti priamych podpôr v poľnohospodárstve poskytujú tieto priame platby:

Z prostriedkov EPZF sa vyplácajú:

- jednotná platba na plochu (SAPS),
- osobitná platba na cukor,
- osobitná platba na ovocie a zeleninu,
- prechodné platby na rajčiaky.

Z prostriedkov EPFRV sa vyplácajú:

- podpora v znevýhodnených oblastiach (LFA),
- agroenvironmentálne platby,
- podpora v územiach európskeho významu na poľnohospodárskej pôde,
- platby na opatrenie životné podmienky zvierat,
- platby na prvé zalesnenie poľnohospodárskej pôdy,
- lesnícko-environmentálna platba,
- podpora na lesné pozemky v územiach európskeho významu.

Z prostriedkov štátneho rozpočtu SR (doplnkové priame platby):

- doplnková platba na plochu,
- platba na chmeľ,
- platba na veľké dobyčie jednotky (VDJ).

4.2.1 Charakteristika priamych podpôr

Jednotná platba na plochu sa poskytuje na plochu pôdy poľnohospodársky užívanej jedným žiadateľom vedenej v evidencii pôdnych blokov a dielov pôdnych blokov s výmerou najmenej 1 hektár. Táto výmera môže predstavovať viaceré súvislé diely jedného pôdneho bloku jednej kultúry (trvalé kultúry, trvalý trávny porast, orná pôda, záhradky) s výmerou najmenej 0,3 hektára a ktorá k 30.6.2003 bola obhospodarovaná a udržiavaná v súlade s dobrými poľnohospodárskymi a environmentálnymi podmienkami. Žiadateľ je taktiež povinný okrem uvedených podmienok dodržiavať ďalšie podmienky krížového plnenia.

Tabuľka 2: Finančný strop jednotných platieb pre SR v období 2006-2010 (v EUR)

Rok	2006	2007	2008	2009	2010
Slovensko	127 000 000	161 000 000	202 000 000	240 000 000	277 000 000

Zdroj: Európske fondy pre Slovensko (2009)

Platba na pestovanie energetických plodín sa poskytuje žiadateľovi na plochu energetických plodín vo výmere najmenej 0,3 ha poľnohospodárskej pôdy v jednom diele pôdneho bloku. Medzi energetické plodiny zaraďujeme akékoľvek plodiny využiteľné na výrobu produktov pre energetické účely, na ktoré má žiadateľ uzavretú zmluvu s prvým spracovateľom alebo nákupcom energetických plodín evidovaným v zozname schválených spracovateľov. Pre celú EÚ je vymedzená sadzba 45 eur/ha na maximálnu plochu 2 milióny ha.

Osobitná platba na cukor je poskytnutá žiadateľovi na výmeru poľnohospodárskych pozemkov, kde sa pestovala cukrová repa v roku 2005. Zoznam poľnohospodárskych pozemkov ktorý bol súčasťou žiadosti o SAPS v roku 2005 určuje veľkosť výmery poľnohospodárskych pozemkov. Povinnosť žiadateľa spočíva tiež v predložení zmluvy o dodávke cukrovej repy z hospodárskeho roku 2005/2006, ktorá bola uzatvorená podľa osobitného predpisu. V prípade, že žiadateľ nepredložil v roku 2005 žiadosť o SAPS, veľkosť výmery poľnohospodárskej pôdy je vypočítaný ako podiel množstva cukrovej repy (uvedeného v zmluve z hospodárskeho roku 2005/2006) a referenčnej úrody 50 t.ha⁻¹.

Osobitná platba na cukor zohráva dôležitú úlohu v oblasti eliminácie dopadov vplyvajúcich na pestovateľov prijatím reformy v sektore cukru. Prostredníctvom uvedenej reformy malo dôjsť k znižovaniu ceny cukru na spoločnom trhu EÚ.

Osobitná platba na ovocie a zeleninu sa poskytuje na výmeru ovocia a zeleniny žiadateľovi, ktorý uviedol v roku 2007 túto výmeru v prílohe jednotnej žiadosti (zoznam poľnohospodárskych pozemkov).

Prechodná platba na rajčiaky je poskytovaná na výmeru pestovaných rajčiakov uvedených v zmluve so schváleným prvým spracovateľom. Zmluva musí zahŕňať najmenšie množstvo rajčiakov na dodanie. Forma uzatvorenia zmluvy je osobná alebo prostredníctvom odbytovej organizácie, ktorej je členom. Po ukončení zberu dodá žiadateľ prvému spracovateľovi najmenej množstvo rajčiakov, ktoré zodpovedá násobku výmery a minimálnej úrody 20 t.ha⁻¹.

Podpora v znevýhodnených oblastiach sa poskytuje žiadateľovi za podmienok:

- žiadateľ vykonáva poľnohospodársku činnosť na ploche najmenej 1 ha poľnohospodárskej pôdy v znevýhodnených oblastiach v evidencii pôdnych blokov a dielov pôdnych blokov,
- výmera predstavuje viaceré súvislé diely pôdnych blokov príslušného pozemku,
- výmera najmenej 0,3 ha obhospodarovanej pôdy jedným žiadateľom,
- žiadateľ dodržiava dobré poľnohospodárske a environmentálne podmienky a požiadavky na hospodárenie,
- rešpektovanie požiadaviek na používanie hnojív,
- dodržiavanie požiadaviek na používanie prípravkov na ochranu rastlín ,
- vedenie podrobnej evidencie spotreby a spôsobu aplikácie prípravkov na ochranu rastlín,
- akceptovanie podmienok skladovania a manipulácie s prípravkami na ochranu rastlín ,
- vykonávanie činnosti v znevýhodnenej oblasti najmenej počas 5 rokov od prvej platby vyrovnávacieho príspevku (nerelevantné v prípade prevedenia poľnohospodárskeho podniku na iný subjekt).

Podpora na agroenvironmentálne opatrenie je poskytovaná žiadateľovi v oblasti opatrení zameraných na trvalo udržateľné využívanie poľnohospodárskej pôdy, ako aj opatrení na chov a udržanie ohrozených druhov a plemien hospodárskych zvierat chovaných dlhodobo na území Slovenska.

Podmienky poskytnutia platby:

- žiadateľ má do opatrenia zaradené plochy alebo dobytčie jednotky,
- hospodári na celej výmere poľnohospodárskeho podniku v súlade s dobrými poľnohospodárskymi a environmentálnymi podmienkami,
- žiadateľ absolvuje školiaci kurz orientovaný na správne plnenie a realizáciu záväzkov opatrenia do konca druhého roku, kedy povinnosť začal plniť,
- dodržiava určené zaťaženie,
- pri používaní hnojív rešpektuje ochranu vôd pred znečistením dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov,
- vedie evidenciu o spotrebe a spôsobe aplikácie prípravkov na ochranu rastlín,
- dodržiava podmienky skladovania a manipulácie s prípravkami na ochranu rastlín,
- nepožíva kaly z čistiarní odpadových vôd a dnové sedimenty na celej výmere poľnohospodárskej pôdy s ktorou vstupuje do vzťahu,
- hospodári v súlade s požiadavkami na hospodárenie na celej výmere poľnohospodárskeho podniku,
- vykonáva monitorovanie a hodnotenie, ktoré predkladá v požadovanej štruktúre.

Hlavný cieľ agroenvironmentálneho opatrenia je realizovať poľnohospodárske výrobné postupy zosúladené s ochranou životného prostredia, krajiny a prírodných zdrojov.

Podpora v územiach európskeho významu na poľnohospodárskej pôde sa vzťahuje na žiadateľov obhospodarujúcich trvalé trávne porasty v územiach európskeho významu patriacich do oblasti 4. a 5. stupňa ochrany. Opatrenie je zamerané na riešenie špecifického znevýhodnenia vyplývajúceho z implementácie smernice NATURA 2000.

Podpora na opatrenie životné podmienky zvierat je poskytovaná žiadateľovi, na základe žiadosti o zaradenie do tohto druhu podpory a dodržiava špecifické požiadavky pre poskytnutie podpory. Cieľom opatrenia je po kompenzácia nákladov súvisiacich s realizáciou chovných postupov, ktoré prispejú k zlepšeniu pohody zvierat.

Platby na prvé zalesnenie poľnohospodárskej pôdy sa na základe stanovených podmienok zakotvených v programe rozvoja vidieka, poskytujú za účelom prvého zalesnenia poľnohospodárskej pôdy. Žiadateľ je oprávnený žiadať o platbu na založenie lesného porastu na poľnohospodárskej pôde, platbu na udržiavanie zalesneného pozemku a platbu na pokrytie straty príjmu z ukončenia poľnohospodárskej činnosti.

Lesnícko-environmentálna platba je v zmysle podmienok stanovených programom rozvoja vidieka, poskytovaná na lesné pozemky vedené v evidencii lesných pozemkov. Tvoria ju nasledovné podopatrenia: Zachovanie priaznivého stavu lesných biotopov a Ochrana biotopov vybraných druhov vtákov.

Podpora na lesné pozemky v územiach európskeho významu sa na základe podmienok PRV poskytne žiadateľovi, ktorý vlastní najmenej 1 ha lesného pozemku vedeného v evidencii lesných pozemkov, ktorý plní podmienky nariadenia počas piatich rokov. Približná odhadovaná ročná podpora je 30 tisíc ha lesných pozemkov spadajúcich pod územia európskeho významu v piatich stupňoch ochrany.

Doplnková platba na plochu sa poskytuje v rámci doplnkových národných platieb, na výmeru obhospodarovanej ornej pôdy, vinohradov, ovocných sádov a chmeľníc vedenú v evidencii pôdných blokov a dielov pôdných blokov s výmerou najmenej 1 ha.

Platba na chmeľ je taktiež poskytovaná v rámci doplnkových národných priamych platieb v rastlinnej výrobe žiadateľovi na chmeľnicu evidovanú v evidencii pôdných blokov a dielov pôdných blokov k 31.12.2006, s podmienkou dosiahnutia výmery najmenej 0,3 ha.

Platba na veľké dobyčie jednotky sa poskytuje v rámci doplnkovej národnej priamej platby na VDJ, najmenej na jednu VDJ žiadateľovi, ktorý chová :

- dojčiacie kravy nad 24 mesiacov uvedené v žiadosti minimálne 3 mesiace od podania žiadosti,
- ovce a kozy nad 12 mesiacov uvedené v žiadosti najmenej 2 mesiace od podania žiadosti,
- teľatá do 6 mesiacov,
- hovädzí dobytok od 6 do 24 mesiacov,
- býky, voly, jalovice nad 24 mesiacov.

Platba sa tiež poskytuje na individuálne referenčné množstvo mlieka.

Tabuľka 3: Výška priamych platieb a doplnkových národných platieb na rok 2008:

Pestovateľská komodita	Výška platby
<i>Jednotná platba na plochu</i>	96,64 €/ha
<i>Osobitná platba na cukor</i>	562,09 €/ha
<i>Platba na pestovanie energetických plodín</i>	45 €/ha
<i>Osobitná platba na ovocie a zeleninu</i>	40,50 €/ha
<i>Prechodná platba na rajčiaky</i>	772,98 €/ha
<i>Platba na plodiny pestované na ornej pôde</i>	55,64 €/ha
<i>Platba na chmeľ</i>	297,03 €/ha
<i>Platba na vybrané odrody tabaku (Burley)</i>	1,74 €/kg
<i>Platba na vybrané odrody tabaku (Virginia)</i>	2,15 €/kg
<i>Platba na veľké dobyčie jednotky</i>	139,24 €/VDJ
<i>Koeficient viazania pre ovce a kozy</i>	0,65

Zdroj: Európske fondy pre SR (2009)

Celkovú výška vyplatených priamych podpôr k 15.12.2009 predstavuje suma 358 423 219 €, z čoho z prostriedkov EÚ bolo vyplatená čiastka 299 038 925 €. Zvyšnú čiastku 59 384 294 € predstavujú zdroje štátneho rozpočtu SR.

4.3 Čerpanie finančnej podpory prostredníctvom projektových podpôr PRV 2007-2013

Odvetvie poľnohospodárstva sa vyznačuje svojou špecifickosťou v oblasti viazanosti poľnohospodárov na poľnohospodársku pôdu, ako aj bezprostrednou závislosťou na neustále sa meniacich a nepredvídateľných poveternostných podmienkach. Dôležité je u poľnohospodárov rozvíjať schopnosť efektívneho využívania poľnohospodárskej pôdy, za účelom skvalitňovania výroby a ochrany životného prostredia. Poľnohospodárskym podnikom je po vstupe SR do EÚ poskytnutá jedinečná možnosť eliminovať existujúce nedostatky v technickej vybavenosti či obmedzenosti skladovacích kapacít, a to formou čerpania projektových podpôr na základe Programu rozvoja vidieka na roky 2007-2013. Pomoc je poskytovaná formou nenávratného finančného príspevku z EPFRV a prostriedkov ŠR SR.

Program rozvoja vidieka na roky 2007-2013 obsahuje priority, ktoré sú zosúladené s prioritami Spoločenstva, ako aj z národnými prioritami. Zameriava sa na tri prioritné ciele:

- zvýšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárstva, potravinárstva a lesného hospodárstva
- zlepšenie stavu životného prostredia a krajiny
- skvalitnenie života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva

Uvedené ciele sú realizované prostredníctvom 4 osí, ktoré sa ďalej delia na jednotlivé opatrenia.

Os 1: *Zvýšenie konkurencieschopnosti sektora poľnohospodárstva a lesného hospodárstva*

Orientuje sa na skvalitnenie sektoru poľnohospodárstva, potravinárstva a lesníctva prostredníctvom modernizácie, informatizácie, reštrukturalizácie, vzdelávania v jednotlivých oblastiach.

Os 2: *Zlepšenie životného prostredia a krajiny*

Patria sem opatrenia:

Platby za znevýhodnené prírodné podmienky v horských oblastiach a platby v ostatných znevýhodnených oblastiach, Platby v rámci sústavy Natura 2000 a platby súvisiace so smernicou 2000/608/ES, Agroenvironmentálne platby, Platby za životné podmienky zvierat, Prvé zalesnenie poľnohospodárskej pôdy, Platby v rámci sústavy Natura 2000 – lesná pôda, Lesnícko-environmentálne platby, Obnova potenciálu lesného hospodárstva a zavedenie preventívnych opatrení.

Os 3: *Kvalita života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva*

Tvoria ju opatrenia zamerané na zlepšenie súčasnej situácie na vidieku, rozvoj vzdelanosti a informatizácie vidieckeho obyvateľstva, podpora diverzifikácie smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam, podpora vidieckeho cestovného ruchu, obnova a rozvoj obcí, a tiež vykonávanie integrovaných stratégií rozvoja územia.

Os 4: *Leader*

Zahŕňa opatrenia na implementáciu integrovaných stratégií rozvoja územia, vykonávanie projektov spolupráce, chod miestnej akčnej skupiny.

Okrem uvedených 4 prioritných osí sa sem zaraďujú aj *Operácie technickej pomoci*, ktoré zahŕňajú opatrenia na zabezpečenie efektívneho riadenia, implementácie, monitorovania a hodnotenia programu.

Globálny cieľ PRV 2007-2013 je zvýšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárstva, potravinárstva a lesníctva a zlepšenie životného prostredia zavádzaním vhodných poľnohospodárskych a lesníckych postupov a kvalita života na vidieku s dôrazom na trvalo udržateľný rozvoj. Uvedené prioritné osi majú za cieľ naplňať globálny cieľ.

Tabuľka 4: Financovanie podľa osí PRV 2007-2013 (v EUR)

<i>Os</i>	<i>Verejný príspevok v EUR za obdobie 2007 – 2013</i>		
	<i>Celkom</i>	<i>Suma EPFRV</i>	<i>Rozpočet SR</i>
<i>Os 1</i>	835 427 149	620 366 695	215 060 454
<i>z toho cieľ Konvergencia</i>	810 612 481	607 959 361	202 653 120
<i>mimo cieľa Konvergencia</i>	24 814 668	12 407 334	12 407 334
<i>Os 2</i>	1 242 076 174	984 709 039	257 367 135
<i>z toho cieľ Konvergencia</i>	1 206 268 574	965 014 859	241 253 715
<i>mimo cieľa Konvergencia</i>	35 807 600	19 694 180	16 113 420
<i>Os 3</i>	358 040 205	265 871 440	92 168 765
<i>z toho cieľ Konvergencia</i>	347 405 349	260 554 012	113 851 337
<i>mimo cieľa Konvergencia</i>	10 634 856	5 317 428	5 317 428
<i>Os 4</i>	74 524 570	59 082 542	15 442 028
<i>z toho cieľ Konvergencia</i>	72 376 115	57 900 892	14 475 223
<i>mimo cieľa Konvergencia</i>	2 148 455	1 181 650	966 805
<i>Technická pomoc</i>	52 517 816	39 388 362	13 129 454
<i>z toho cieľ Konvergencia</i>	52 517 816	39 388 362	13 129 454
<i>mimo cieľa Konvergencia</i>	0	0	0
<i>Spolu</i>	2 562 585 914	1 969 418 078	593 167 836

Zdroj: Program rozvoja vidieka 2007-2013

Tabuľka uvádza celkovú výšku finančných prostriedkov, ktorá je naplánovaná na sedemročné obdobie platnosti PRV 2007-2013. Celková suma je vo výške 2 562 585 914 EUR. Pod cieľ Konvergencia spadajú všetky kraje na základe klasifikácie NUTS II s výnimkou Bratislavského kraja.

Tabuľka 5 : Plnenie Programu rozvoja vidieka 2007-2013 (údaje za rok 2008 v EUR)

Opatrenie	EÚ	SR	Spolu
<i>Technická pomoc</i>	87 598,75	29 210,65	116 809,4
<i>Vzdelávanie</i>	2 821,48	929,43	3 750,91
<i>Modernizácia</i>	2 325 466,3	775 144,39	3 100 610,6
<i>Pridávanie hodnoty</i>	3 410 011	1 136 659,36	4 546 670,36
<i>LFA-horské oblasti</i>	49 492 830,11	12 373 199,23	61 866 029,34
<i>LFA- iné</i>	3 466 912,3	9 173 139,48	12 640 051,78
<i>Agroenvironment</i>	53 163 579,63	13 622 220,01	66 785 799,64
<i>Obnova LH</i>	4 524 430,72	1 131 115,98	5 655 546,9
Spolu	116 473 650,3	38 241 618,53	154 715 268,9

Zdroj: VÚEPP, vlastné spracovanie

* sumy sú prepočítané konverzným kurzom 30,126 SKK/EUR

Uvedená tabuľka zaznamenáva výšku čerpania finančných prostriedkov rozdelených podľa opatrení PRV 2007-2013. Celková výška objemu vyčerpaných finančných prostriedkov za rok 2008 predstavuje sumu 154 715 268,9 EUR, z čoho prostriedky EÚ tvorili čiastku 116 473 650,3 EUR a spolufinancovanie zo ŠR bolo vo výške 38 241 618,53 EUR.

4.4 Odvetvie poľnohospodárstva v Nitrianskom kraji

Nitriansky kraj je v porovnaní s ostatnými kraji Slovenska na základe NUTS II členenia charakteristický najvhodnejšími podmienkami pre rozvoj poľnohospodárskeho odvetvia. Toto územie je typické priaznivými prírodnými i socio-ekonomickými podmienkami, ktoré vytvárajú základňu pre rozvoj poľnohospodárskej prvovýroby. Kraj sa rozprestiera v suchej až mierne suchej oblasti s prevažne nížinným charakterom. Vďaka tejto vhodnej geografickej polohe sa Nitriansky kraj považuje za územie s najúrodnejšou pôdou.

Na úrovni krajov SR je Nitriansky kraj klasifikovaný ako výrazne vidiecky región s viac ako 50% podielom obyvateľstva žijúceho vo vidieckych oblastiach.

Rastlinná výroba

Rastlinná výroba je determinovaná meniacimi sa podmienkami v agrárnej politike, zmenami vlastníckych vzťahov, ako aj rastúcimi cenami vstupov. Uvedené zmeny sa odzrkadľujú v zmene štruktúry pestovateľských plôch poľnohospodárskych plodín, ktorá bola v poslednom období rozšírená o nové odrody s cieľom dopestovať kvalitnejšie plodiny.

Prevažná časť rastlinnej výroby je sústredená v družstvách a obchodných spoločnostiach, súkromne hospodáriaci roľníci a ostatné súkromné osoby majú menší podiel v oblasti RV.

Priaznivé prírodné podmienky v Nitrianskom kraji predstavujú v RV dominanciu pestovania obilnín. Najpestovanejšími obilninami sú pšenica a jačmeň, pri ktorých sa predpokladá rastúca tendencia osevných plôch, vzhľadom na stabilitu a výšku ich hektárových úrod.

Tabuľka 6 : Úrody pšenice ozimnej v roku 2009 podľa krajov

Kraj	Priemerná úroda za r. 2001 - 2008	Celková produkcia v t	Prognózovaná hektárová úroda t.ha ⁻¹		
Bratislavský	4,00	69 381	3,85	4,05	4,25
Trnavský	4,61	298 974	4,40	4,60	4,80
Trenčiansky	4,28	105 565	4,30	4,50	4,70
Nitriansky	4,52	508 936	4,35	4,55	4,75
Žilinský	3,65	28 531	3,40	3,60	3,80
Banskobystrický	3,35	142 811	3,30	3,50	3,70
Prešovský	3,17	78 326	3,25	3,45	3,65
Košický	3,51	219 098	3,60	3,80	4,00
SR	4,10	1 449 622	3,75	4,02	4,25

Zdroj: CVRV-VÚRV Piešťany, CVRV-VÚA Michalovce, 2009

Tabuľka 7 : Úrody jačmeňa jarného v roku 2009 podľa krajov

Kraj	Priemerná úroda za r. 2001 - 2008	Celková produkcia v t	Prognózovaná úroda t.ha ⁻¹		
Bratislavský	3,45	24 160	2,90	3,10	3,30
Trnavský	4,05	153 940	3,40	3,61	3,80
Trenčiansky	3,60	42 240	3,35	3,56	3,75
Nitriansky	3,98	240 844	3,45	3,65	3,85
Žilinský	2,90	17 992	2,75	2,97	3,20
Banskobystrický	2,56	21 472	2,25	2,47	2,65
Prešovský	2,72	40 390	2,65	2,85	3,05
Košický	2,71	59 537	2,55	2,77	2,95
SR	3,57	600 575	2,95	3,08	3,30

Zdroj: CVRV-VÚRV Piešťany, CVRV-VÚA Michalovce, 2009

Ďalšou významnou plodinou v Nitrianskej oblasti sú obilniny. V súčasnosti predstavujú viac než 65 000 ha.

Zeleninárstvo a ovocinárstvo patria v tomto regióne k vysoko rozvinutým odvetviam. Zeleninárstvo je rozvinuté v oblasti pestovania najmä poľnej a rýchlenej zeleniny. Ovocinárstvo sa zameriava najviac na pestovanie jablák, broskýň, marhúľ a višní. Tradičné a veľmi rozvinuté je odvetvie vinárstva, ponúkajúce sortiment vysokokvalitných vín, čo umožňuje dobrý prírodný potenciál najmä vo východnej pahorkatinovej časti regiónu.

Živočíšna výroba

V živočíšnej výrobe prevláda chov hovädzieho dobytku, ošípaných a hydiny. ŽV je problematická z hľadiska nízkej technologickej úrovne v zastaralých objektoch, ako aj nepriaznivých pracovných podmienok. Vyššie uvedený chov hovädzieho dobytku sa považuje v Nitrianskom kraji za strategické odvetvie. Na základe intenzívnej RV a dostatku dopestovaného krmiva je toto odvetvie charakteristické svojou tradíciou a intenzitou. K 30.6.2007 stavy hovädzieho dobytku zaznamenali 79 229 kusov, z čoho 39,1% predstavovali kravy. Ďalšie významné odvetvie v kraji predstavuje chov ošípaných, ktoré sa vyznačuje vysokou intenzitou, vďaka dostatočnému množstvu vyprodukovaných krmovín tvoriacich potravinovú základňu chovu ošípaných (RV-pestovanie kukurice, jačmeňa, ovsu a krmného hrachu).

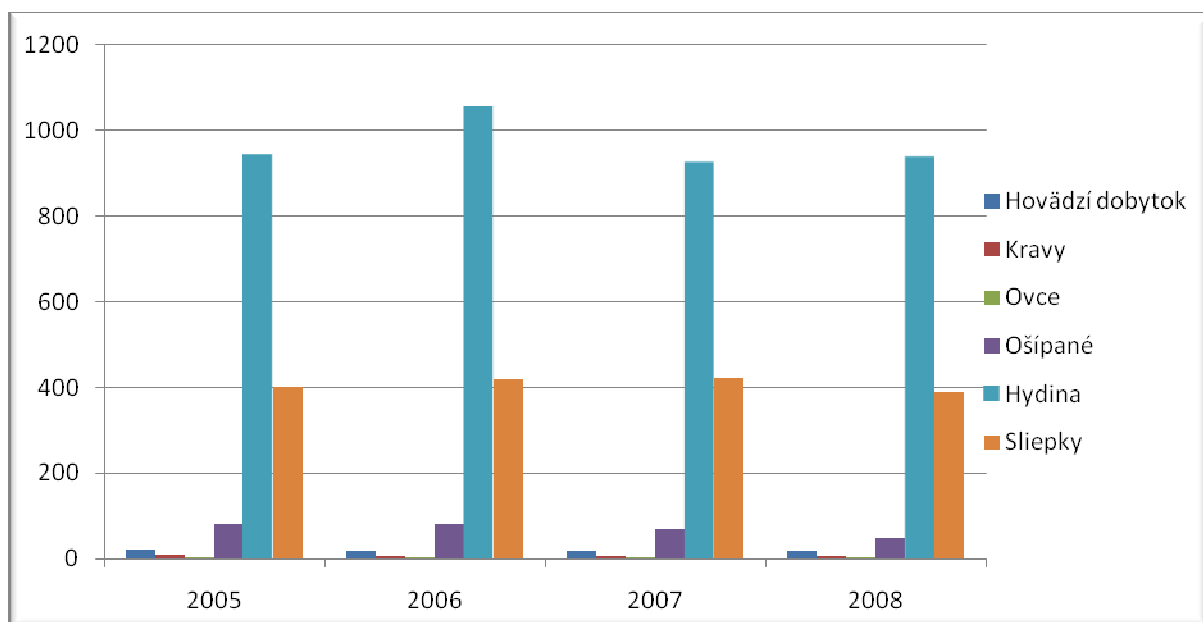
Stavy ošípaných k 30.6.2007 predstavovali hodnotu 339 918 kusov, z čoho 6,2% predstavovali prasnice.

Tabuľka 8: Intenzita chovu hospodárskych zvierat v Nitrianskom kraji za roky 2005-2008 (v ks/100 ha pôdy)

	2005	2006	2007	2008
Hovädzí dobytok (na 100 ha poľnohospodárskej pôdy)	19,5	18,7	18,2	16,9
Kravy (na 100 ha poľnohospodárskej pôdy)	7,8	7,4	7,1	6,8
Ovce (na 100 ha poľnohospodárskej pôdy)	2,4	2,5	2,4	2,3
Ošípané (na 100 ha ornej pôdy)	80	81,3	69,3	48,3
Hydina (na 100 ha ornej pôdy)	941,6	1 054,70	923,6	937,6
Sliepky (na 100 ha ornej pôdy)	401,4	418,7	422,7	390,3

Zdroj: Štatistický úrad SR, vlastné spracovanie

Graf 1: Intenzita chovu hospodárskych zvierat v Nitrianskom kraji za roky 2005-2008

Zdroj: Štatistický úrad SR, vlastné spracovanie

4.4.1 Čerpanie projektových podpôr na úrovni kraja

Ako prvé podporné nástroje mohla SR využiť v období rokov 2000-2006 sektorový podporný nástroj - Európsky poľnohospodársky usmerňovací a záručný fond (EPUZF / EAGGF). Nitriansky kraj počas tohto časového rozmedzia v rámci skráteného programového obdobia 2004-2006 vyčerpal najviac finančných prostriedkov v porovnaní s ostatnými krajinami, a to vo výške 2,593 mld. Sk. Z celkovej výšky 1 458 schválených žiadostí pripadlo na Nitriansky kraj 361 úspešných žiadostí. V súčasnosti v rámci PRV 2007-2013 bolo k 30.4.2008 predložených za Nitriansky kraj celkový počet 542 žiadostí o poskytnutie nenávratného finančného príspevku.

4.5 Vymedzenie odvetvia poľnohospodárstva na úrovni okresu Nové Zámky

Poľnohospodársky sektor v okrese Nové Zámky sa vyznačuje svojím multifunkčným charakterom. Okres vyniká silnou produkčnou schopnosťou, na základe rozsiahleho pôdneho potenciálu previazaného na materiálo-technologickú základňu. Región sa vyznačuje kvalitným prírodným potenciálom a priaznivými klimatickými podmienkami, ktoré umožňujú pestovanie takmer všetkých poľnohospodárskych komodít. Rozvoj územia je preto závislý na rozvoji produkčných a mimoprodukčných funkcií poľnohospodárskeho odvetvia.

Sociálna funkcia poľnohospodárstva v okrese je na rôznej úrovni, v závislosti od veľkosti sídel. Okrem toho je v okrese dôležitá aj krajinotvorná funkcia, ktorá je významná z poľnohospodárskeho hľadiska v oblasti ochrany vidieckej krajiny a ekologickej stability regiónu.

Z hľadiska organizácie riadenia je rozvoj vidieka v okrese Nové Zámky založený na komunikácii obcí v spolupráci s manažmentom jednotlivých podnikateľských subjektov. Agrosubyjekty prostredníctvom svojich rozhodnutí ovplyvňujú jednotlivé zložky vidieckych oblastí.

Pre úspešnú implementáciu SPP je potrebné, aby podnikateľské subjekty rešpektovali základne požiadavky SPP EÚ v súlade s podmienkami na národnej úrovni, a tým zohľadňovali európsky model založený na multifunkčnosti, konkurencieschopnosti a šetrnosti k životnému prostrediu. Európsky model ďalej spočíva na podpore malého

a stredného podnikania v súlade s agropodnikaním na vidieku, na báze čoho bude mať poľnohospodárstvo zásadný význam.

4.6 Charakteristika akciovej spoločnosti Poľnohospodár Nové Zámky

Akciová spoločnosť Poľnohospodár Nové Zámky vznikla transformáciou poľnohospodárskeho družstva JRD Rozvoj Nové Zámky ku dňu 4.1.2003 podľa transformačného zákona. Na rozdiel od väčšiny poľnohospodárskych podnikov, bol majetok oprávnených osôb prevedený na akcie v menovitej hodnote 1000, 2000, 5000 tisíc Sk. Akciová spoločnosť bola zapísaná do Obchodného registra v odd. Sa v zložke číslo 161/N. Po transformácii mala novovzniknutá a.s. 1199 akcionárov. Predmetom podnikania a.s. zostala klasická rastlinná výroba, špeciálna rastlinná výroba, živočíšna výroba a služby. Ďalej boli vytvorené dve dcérske spoločnosti s.r.o, a to Osivoagro Nové Zámky zamerané na výrobu osív hustosiatych obilnín a Špargľa s.r.o. Nové Zámky, zameraná na výrobu bielej a zelenej špargle. V oblasti technických služieb sa začal poskytovať garančný a mimogarančný servis na stroje od firiem Claas a Fendt pre generálneho importéra týchto strojov, pre firmu I.B.A. Agro Nové Zámky.

Poľnohospodár Nové Zámky a.s. hospodári na štyroch katastrálnych územiach: Nové Zámky, Bánov, Dolný Ohaj, Šurany. Obhospodarované územia sa teda nachádzajú v Podunajskej nížine - v okolí mesta Nové Zámky a obce Bánov. Všetky tieto pozemky sú rovinnaté s minimálnym prevýšením.

4.7 Analýza výsledkov hospodárenia poľnohospodárskeho podniku za roky 2005-2009

Výsledky hospodárenia podniku za jednotlivé roky sú uvedené v tabuľke. Tabuľka je rozdelená do piatich oblastí zamerania podniku: rastlinná výroba, živočíšna výroba, mechanizačné stredisko a stavebná skupina a úsek riadenia a správy.

Tabuľka 9: Hospodársky výsledok podľa útvarov za roky 2004-2009 (v EUR)

	2005	2006	2007	2008	2009
Rastlinná výroba	465 335,96	409 266,12	534 581,36	926 438,23	84 271
Živočíšna výroba	-53 206,60	-203 113,19	-254 483,17	-290 343,89	- 536 699
Mechanizačné stredisko	-30 649,24	-16 493,73	-101 475,83	-75 608,44	- 151 715
Stavebná skupina	12 735,31	3822,58	-14 847,34	-8 128,03	-22 805
RaS, K, S, P, Č spolu	-91 911,41	-105 829,62	-94 841,30	-78 806,94	- 60 789
Spolu	302 304,02	87 652,16	68 933,71	473 550,92	-687 737

Zdroj: Poľnohospodár, a.s. Nové Zámky, vlastné spracovanie

* sumy sú prepočítané konverzným kurzom 30,126 SKK/EUR

Z uvedenej tabuľky je možné konštatovať, že pre podnik predstavuje hlavný zisk útvar rastlinnej výroby, ktorý dosahuje kladné hodnoty. Naopak, živočíšna výroba, mechanizácia, stavebná skupina a úsek riadenia a správy vykazujú záporné hodnoty. Na úseku ŽV sú uvedené hodnoty spôsobené v dôsledku nepostačujúceho odbytu, ako aj prepadom ceny mlieka. V roku 2009 oproti predchádzajúcim ziskom podnik vykazuje výraznú stratu, spôsobenú v dôsledku zmeny cenovej úrovne v ŽV a RV (nízka predajná cena mlieka, produktov RV a produktov špeciálnej rastlinnej výroby).

4.7.1 Výška priamych podpôr z prostriedkov ŠR, EÚ podľa jednotlivých rokov

ROK 2005

Tabuľka 10 : Dotácie do ŽV z prostriedkov ŠR (v EUR)

Na kontrolu výkrmnosti ošípaných	11,82
Na kontrolu vlastnej úžitkovosti ošípaných	70,17
Na kontrolu reprodukčnej úžitkovosti ošípaných	272,62
Na overenie pôvodu HD	34,95
Na výkrmovú a mäsovú úžitkovosť HD	216,16
Na kontrolu mliekovej úžitkovosti	2 582,62
Na podporu úhrady škôd HD	16 629,16
Na poistenie ŽV	2 588,63
Spolu	22 406,13

Zdroj: Poľnohospodár, a.s. Nové Zámky, vlastné spracovanie (sumy sú prepočítané konverzným kurzom 30,126 SKK/EUR)

Z tabuľky vyplíva, že najviac prostriedkov zo ŠR v roku 2005 bolo poskytnutých na podporu úhrady škôd. Táto položka zahŕňa podpoložky prasnice základné stádo a prasatá po odstave.

Tabuľka 11: Dotácie do RV z prostriedkov ŠR (v EUR)

Na poistné RV	5 761,77
Dotácie na skladovanie- IPA SR	19 537,78
Spolu	25 299,55

Zdroj: Poľnohospodár, a.s. Nové Zámky, vlastné spracovanie

* sumy sú prepočítané konverzným kurzom 30,126 SKK/EUR

Dotácie do rastlinnej výroby za rok 2005 pozostávali z dotácie na poistné a dotácie na skladovanie, ktorá predstavovala väčšinu z celkovej poskytnutej sumy. Dotácie na skladovanie sú poskytované na základe rozhodnutia Intervenčnej poľnohospodárskej agentúry SR, z prostriedkov ŠR.

Tabuľka 12: Priame podpory z prostriedkov EÚ (v EUR)

Jednotná platba na plochu	264 747,87
Podpora plodín na ornej pôde	258 845,74
Spolu	523 593,62

Zdroj: Poľnohospodár, a.s. Nové Zámky, vlastné spracovanie

* sumy sú prepočítané konverzným kurzom 30,126 SKK/EUR

V roku 2005 boli v rámci priamych podpôr vyplácané dva druhy podpory: Jednotná platba na plochu a Podpora plodín na ornej pôde. Ich výška je stanovená na základe hektárovej výmery.

Z prostriedkov EÚ bola v roku 2005 poskytnutá finančná pomoc vo výške 30% z maximálnej výšky tohto príspevku a národný doplatok zo ŠR bol stanovený do výšky 30%.

ROK 2006

Tabuľka 13: Dotácie do ŽV z prostriedkov ŠR (v EUR)

KÚ mäsa, jatočné hodnoty	296,12
HD overovanie pôvodu	50,36
KÚ mlieka	2 632,61
Podpora na úhradu škôd	12 645,72
ŽV poistenie	934,31
Spolu	16 659,12

Zdroj: Poľnohospodár, a.s. Nové Zámky, vlastné spracovanie

* sumy sú prepočítané konverzným kurzom 30,126 SKK/EUR

Tak ako v predchádzajúcom roku, aj v roku 2006 najvyššia dotácia v rámci národných platieb bola poskytnutá na položku podpora na úhradu škôd, vo výške 12 645,72 EUR. Ďalej bola dotácia poskytnutá na položky: kontrola úžitkovosti mäsa, kontrola úžitkovosti mlieka, HD overovanie pôvodu a na poistné.

Tabuľka 14: Dotácie do RV z prostriedkov ŠR (v EUR)

Na poistné RV	165,97
Závlahy	5 886,81
Dotácie na naskladnenie- IPA SR	14 785,80
Spolu	20 838,58

Zdroj: Poľnohospodár, a.s. Nové Zámky, vlastné spracovanie

* sumy sú prepočítané konverzným kurzom 30,126 SKK/EUR

Najvyššia dotácia v RV bola určená na naskladnenie, na základe rozhodnutia Intervenčnej poľnohospodárskej agentúry SR, vo výške 14 785,80 EUR z prostriedkov ŠR. Celkovú výšku dotácií tvoria tiež dotácia na poistné RV a dotácia na závlahy.

Tabuľka 15: Priame podpory z prostriedkov EÚ (v EUR)

Jednotná platba na plochu	311 100,39
Podpora plodín na ornej pôde	215 323,44
Spolu	526 423,83

Zdroj: Poľnohospodár, a.s. Nové Zámky, vlastné spracovanie

* sumy sú prepočítané konverzným kurzom 30,126 SKK/EUR

V rámci priamych podpôr z EÚ boli v roku 2006 podniku vyplatené dva druhy dotácií- jednotná platba na plochu a podpora plodín na ornej pôde.

Z EÚ bola na rok 2006 poskytnutá finančná pomoc vo výške 35% z maximálnej výšky tohto príspevku a národný doplatok zo ŠR bol stanovený do výšky 30%.

ROK 2007

Tabuľka 16: Dotácie do ŽV z prostriedkov ŠR (v EUR)

Platba na VDJ	191 277,63
Poradenstvo pri ochrane ŽP, hygieny a welfare zvierat	1 882,69
Spolu	193 160,32

Zdroj: Poľnohospodár, a.s. Nové Zámky, vlastné spracovanie

* sumy sú prepočítané konverzným kurzom 30,126 SKK/EUR

V roku 2007 boli podniku poskytnuté v rámci národných platieb dva nové druhy dotácií, a to platba na VDJ a poradenstvo pri ochrane ŽP, hygieny a welfare zvierat.

Tabuľka 17: Dotácie do RV z prostriedkov ŠR (v EUR)

Na poistné RV	388,90
Náhrada škôd RV	234 637,22
Výroba lucernových úsuškov	22 435,24
Spolu	267 461,36

Zdroj: Poľnohospodár, a.s. Nové Zámky, vlastné spracovanie

* sumy sú prepočítané konverzným kurzom 30,126 SKK/EUR

V rámci dotácií do RV bola v roku 2007 najvyššia čiastka poskytnutá ako predchádzajúce roky na náhradu škôd RV, vo výške 234 637,22 EUR. Okrem toho boli v rámci národných platieb v oblasti RV poskytnuté dotácia na poistné RV a dotácia na výrobu lucernových úsuškov.

Tabuľka 18: Priame podpory z prostriedkov EÚ (v EUR)

Jednotná platba na plochu	327 199,96
Podpora plodín na ornej pôde	188 017,33
Platba na pestovanie energetických plodín	3 992,06
Osobitná platba na cukor	45 598,60
Spolu	564 807,94

Zdroj: Poľnohospodár, a.s. Nové Zámky, vlastné spracovanie

* sumy sú prepočítané konverzným kurzom 30,126 SKK/EUR

Okrem jednotnej platby na plochu a podpory plodín na ornej pôde sa podniku začali poskytovať nové druhy dotácií: platba na pestovanie energetických plodín a osobitná platba na cukor. Najvyššia finančná čiastka v rámci priamych podpôr z EÚ bola poskytnutá na jednotnú platbu na plochu vo výške 327 199,96 EUR.

Na rok 2007 bolo z EÚ vyčlenených 35% príspevku a výška národného doplatku predstavovala 30%.

ROK 2008

Tabuľka 19: Dotácie do ŽV z prostriedkov ŠR (v EUR)

Platba na VDJ	186 567,68
Eradikácia a prevencia ochorení- IRB	730,27
Na poistné ŽV	896,27
Spolu	188 194,22

Zdroj: Poľnohospodár, a.s. Nové Zámky, vlastné spracovanie

V roku 2008 predstavovala najvyššiu čiastku dotácií do živočíšnej výroby platba na VDJ vo výške 186 567, 68 EUR. Národné platby dopĺňajú dotácia na poistenie zvierat a dotácia na eradikáciu IBR.

Tabuľka 20: Dotácie do RV z prostriedkov ŠR (v EUR)

Dotácie na predaj lucernových úsuškov	13 642,70
Poistenie RV	179,25
Spolu	13 821,95

Zdroj: Poľnohospodár, a.s. Nové Zámky, vlastné spracovanie

* sumy sú prepočítané konverzným kurzom 30,126 SKK/EUR

Integrovaná rastlinná produkcia zahŕňajúca sad a vinicu predstavuje najvyššiu čiastku v rámci národných platieb v sume 50 707,10 EUR. Ďalšie dotácie poskytované v rámci platieb zo ŠR sú dotácie na predaj lucernových úsuškov a dotácie na poistenie RV.

Tabuľka 21: Priame podpory z prostriedkov EÚ(v EUR)

Jednotná platba na plochu	370 819,28
Osobitná platba na ovocie	2 459,16
Podpora plodín na ornej pôde	167 621,06
Osobitná platba na cukor	49 610,06
Platba na pestovanie energetických plodín	8 548,20
Agroenvironmentálne platby	193 166
Spolu	792 223,76

Zdroj: Poľnohospodár, a.s. Nové Zámky, vlastné spracovanie

* sumy sú prepočítané konverzným kurzom 30,126 SKK/EUR

V rámci systému priamych platieb z EÚ sa v roku 2008 poskytovali nasledovné vyššie uvedené podpory: jednotná platba ma plochu, osobitná platba ma ovocie a zeleninu, podpora plodín na ornej pôde, osobitná platba na cukor, platba na pestovanie energetických plodín a agroenvironmentálne platby. Najvyššiu podporu predstavovala jednotná platba na plochu, vo výške 370 819,28 EUR.

Z prostriedkov EÚ bola na rok 2008 vyčlenená 50% podpora, pričom max. národný doplatok bol vo výške 30%.

ROK 2009

Tabuľka 22: Dotácie do ŽV z prostriedkov ŠR (v EUR)

Platba na VDJ	198 290,40
Spolu	198 290,40

Zdroj: Poľnohospodár, a.s. Nové Zámky, vlastné spracovanie

V roku 2009 bol podniku v rámci národných podpôr poskytnutý jeden typ , a to platba na veľké dobytky jednotky vo výške 198 290,40 EUR.

Tabuľka 23: Dotácie do RV z prostriedkov ŠR (v EUR)

Na poistné RV	568,65
Dotácia na poradenstvo	1 500
Doplňková platba na plochu	122 559,36
Lucernové úsušky	6 670,95
Spolu	131 298,96

Zdroj: Poľnohospodár, a.s. Nové Zámky, vlastné spracovanie

Dotácie do RV v rámci štátnej podpory boli tvorené v najväčšej miere doplnkovou platbou na plochu vo výške 122 559,36 EUR. Celkovú výšku dotácií do RV dopĺňajú dotácia na poistné RV, dotácia na poradenstvo a dotácie na lucernové úsušky.

Tabuľka 24: Priame podpory z prostriedkov EÚ(v EUR)

Jednotná platba na plochu	465 725,57
Osobitná platba na ovocie a zeleninu	2 459,16
Osobitná platba na cukor	50 681,91
Platba na pestovanie energetických plodín	11 457,45
Agroenvironmentálne platby	193 166
Spolu	723 490,09

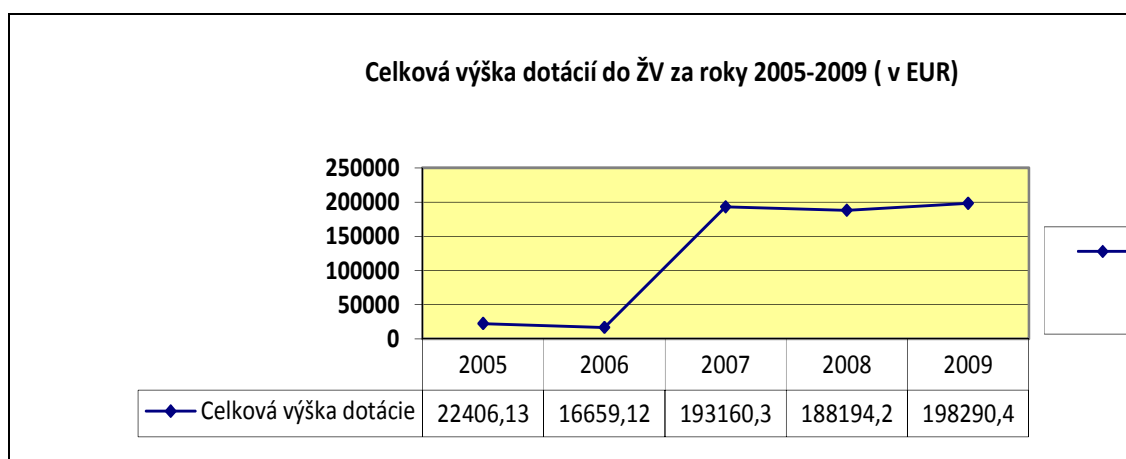
Zdroj: Poľnohospodár, a.s. Nové Zámky, vlastné spracovanie

Z tabuľky vypláva, že v roku 2009 tvorili z celkovej sumy priamych platieb EÚ najvyššie čiastky jednotná platba na plochu (465 725,57 EUR) a agroenvironmentálne platby (158 348,83 EUR).

Výška príspevku z EÚ na rok 2009 bola 70% a max. národný doplatok bol vo výške 30%.

Na základe uvedenej analýzy podniku z hľadiska čerpania priamych podpôr z prostriedkov ŠR a EÚ za roky 2005-2009 možno konštatovať nárast objemu finančných prostriedkov podniku v jednotlivých oblastiach podpory (RV a ŽV). Celková výška dotácií do RV a ŽV z prostriedkov štátneho rozpočtu, ako aj celková výška priamych platieb z prostriedkov EÚ sú uvedené v nasledujúcich súhrnných grafoch:

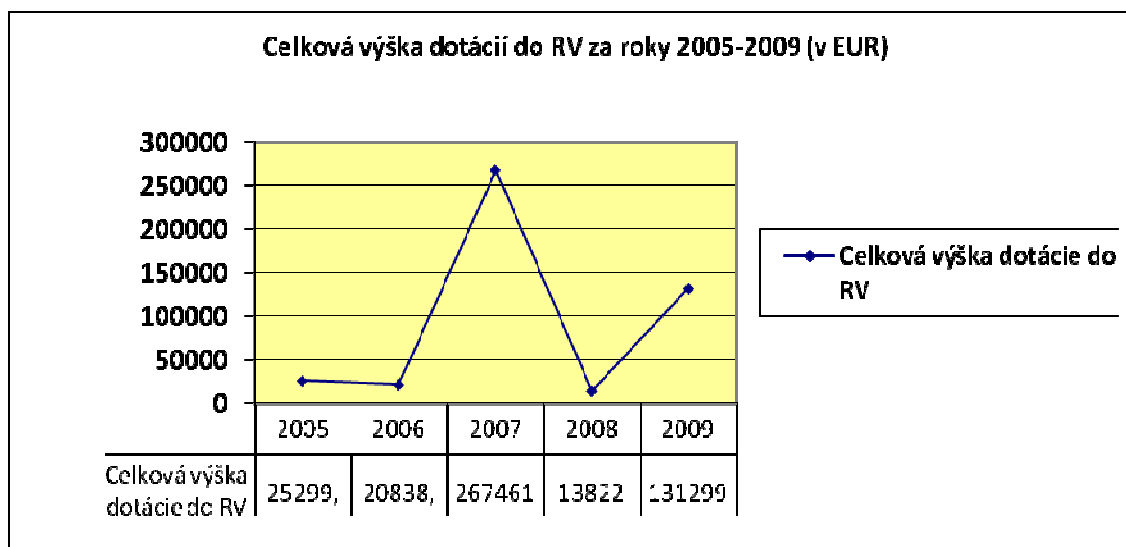
Graf 2 : Celková výška dotácií do ŽV za roky 2005-2009 (v EUR)

Zdroj: vlastné spracovanie

Z vyššie zobrazeného grafu vyplíva rastúci charakter celkovej výšky dotácií do živočíšnej výroby za roky 2005-2009, ktoré sú vyplácané z prostriedkov štátneho rozpočtu. V roku 2009 celková výška dotácií do ŽV predstavovala čiastku 198 290,4 EUR, ktorá oproti roku 2005 výrazne narástla. Nárast bol spôsobený zavedením novej formy podpory, tzv. podpora na veľké dobytky jednotky, tvoriaca väčšinový podiel z celkovej výšky dotácií do ŽV od roku 2007.

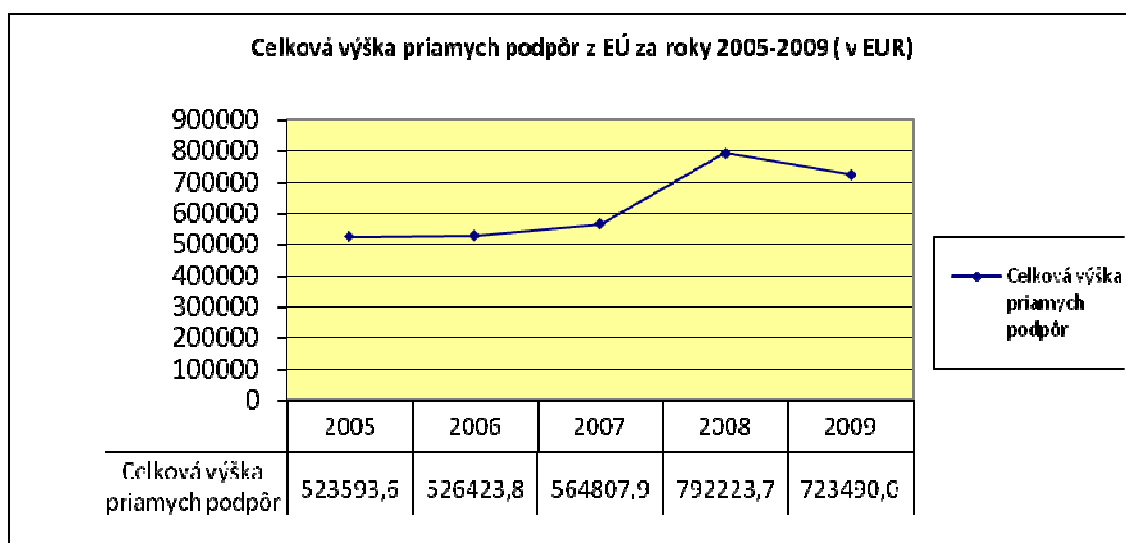
Graf 3 : Celková výška dotácií do RV za roky 2005-2009 (v EUR)

Zdroj: vlastné spracovanie

V oblasti RV môžeme celkovú výšku poskytnutej dotácie z prostriedkov štátneho rozpočtu charakterizovať na základe grafu fluktuáciou celkového objemu poskytnutých prostriedkov. Najvyššia celková dotácia bola poskytnutá podniku v roku 2007, a to v sume 267 461 EUR, z ktorej najväčšiu čiastku tvorila dotácia na náhradu škôd vo výške 234 637,22 EUR. Tento druh dotácie bol podniku poskytnutý v uvedenej sume na základe výkyvov počasia, ktoré spôsobili veľké škody v produkcii rastlinnej výroby (mráz, sucho, teplo).

Graf 4 : Celková výška priamych podpôr z EÚ za roky 2005-2009 (v EUR)

Zdroj: vlastné spracovanie

Na základe uvedeného grafu konštatujeme rastúci charakter celkového objemu priamych podpôr poskytnutých z fondov EÚ. Roky 2005-2007 charakterizujeme ako vyrovnané z hľadiska výšky získaného objemu finančnej pomoci. Počas prvých rokov po vstupe SR do EÚ- v rokoch 2005 a 2006 tvorili celkovú výšku priamych platieb dva druhy podpory, a to jednotná platba na plochu a podpora plodín na ornej pôde. V roku 2007 začal podnik čerpať okrem týchto dvoch druhov podpory, nové druhy- platba na pestovanie energetických plodín a osobitná platba na cukor. Najvyšší objem celkových priamych platieb zaznamenáva podnik v roku 2008 vo výške 792 223,76 EUR. Táto čiastka okrem uvedených druhov podpory zahŕňa ďalšie dva typy, a to osobitná platba na ovocie a agroenvironmentálne platby. V roku 2009 bola celková výška priamych platieb poskytnutá vo výške 723 490,09 EUR a zahŕňala všetky uvedené druhy podpôr s výnimkou podpory plodín na ornej pôde.

4.7.2 Sekcia projektových podpôr

Dlhá história v oblasti poľnohospodárskej prvovýroby priniesla so sebou množstvo poznatkov a skúseností, ktoré sa Poľnohospodár Nové Zámky a.s. snaží využiť a zúročiť v konkurenčnom prostredí. Vďaka týmto skutočnostiam patrí k silným a stabilným poľnohospodárskym podnikom v rámci Novozámockého regiónu, ako aj celého Slovenska.

Vrcholový manažment na čele s riaditeľom spoločnosti disponuje dlhoročnými skúsenosťami z oblasti poľnohospodárstva – výroby na úsekoch RV a ŽV a obchodovaním s príslušnými komoditami. Riaditeľ spoločnosti je zároveň aj predseda predstavenstva a je na čele vedenia už viac ako 10 rokov. Prax vedenia i zdokonaľovanie sa školeniami je zdokumentované v interných záznamoch podľa noriem kvality ISO 9001:2000.

Do možností čerpania finančných prostriedkov z EÚ sa začal podnik aktívne zapájať už v skrátanom programovom období 2004-2006, keď boli v roku 2004 podané štyri projekty v rámci SOP 1 Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka, priorita Podpora produktívneho poľnohospodárstva, opatrenie 1.1.- Investície do poľnohospodárskych podnikov. Všetky štyri podané projekty boli úspešne schválené. V rámci SOP 2 bol v roku 2005 podaný projekt, ktorý však nebol zaradený medzi podporené projekty.

Na základe skúseností získaných pri príprave projektov podnik v novom programovom období na roky 2007-2013 (Program rozvoja vidieka 2007-2013) podal projekt, ktorý bol zaradený medzi úspešné projekty a v súčasnosti je v štádiu implementácie.

Podané projekty:

Projekt č. 1: Modernizácia technologických liniek rastlinnej a živočíšnej výroby

SOP 2: Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka

Cieľ projektu: Zvýšenie produktivity práce v RV a ŽV, zníženie výrobných nákladov a zavedenie používania a strojov a technológií šetrných k životnému prostrediu.

Celková výška oprávnených výdavkov: 28 958 000 Sk (prepočítane konverzným kurzom 30,126 SKK/EUR = 961 229,50 €)

Výška spolufinancovania: 50%

Požadovaná výška príspevku: 14 479 000 (prepočítane konverzným kurzom 30,126 SKK/EUR = 480614,75€)

Rok podania projektu: 2005

Predpokladaná dĺžka realizácie: 2005-2006

Aktivity: Nákup strojov a technológií rozdelených na 4 etapy: Sejačka Monosem MG 3, Obilný kombajn Claas Lexion 560 AC, Mulčovač Berti TFB/Y, Mostová váha, Kultivačné kolesá (etapa č.1), Sejačka HORSCH CONCORD CO (etapa č.2), Nastielací voz Khun Primor, Traktor Renault Fructus, Plečka Monosen, Čistička DELTA 145 (etapa č.3), Teleskop Manitou MLT 731, Náves Anaburger HTS 20.14, Podmietač HORSCH FG 8, Pneumatikový valec HORSCH OPTIPACK 8 AS, Traktor Claas Ares 836 (etapa č.4)

Kedže kritériá vypracované MP SR pre projekty podávané v rámci SOP 2 nezohľadňovali ekonomickú výkonnosť podnikov a boli zamerané skôr na regionálnu nevyváženosť štruktúry obyvateľstva (podiel rómskeho obyvateľstva v regiónoch), uvedený projekt získal nízke bodové ohodnotenie a nebol zaradený medzi podporované projekty. Treba zdôrazniť, že stroje zaradené do tohoto projektu riešili iba jednoduchú obnovu strojového parku na roky 2005-2006. Po zvážení finančných možností podniku bola väčšina strojov zakúpená z vlastných zdrojov podniku.

Projekt č. 2: Modernizácia- cesta k zvýšeniu konkurencieschopnosti

PRV 2007-2013: Prioritná os 1-Zvýšenie konkurencieschopnosti sektora poľnohospodárstva a lesného hospodárstva, Opatrenie 1.1.- Modernizácia fariem

Cieľ projektu: Modernizácia poľnohospodárskeho podniku smerom k racionalizácii výrobných nákladov, zvyšovanou kvality výroby s vysokým dôrazom na ochranu životného prostredia, zníženie výrobných nákladov a zlepšenie pracovných podmienok zamestnancov, zvýšenie ochrany životného prostredia, zníženie energetickej závislosti podniku a zvýšenie kvality produktov rastlinnej výroby.

Celková výška oprávnených výdavkov: 101 349 000 Sk (prepočítane konverzným kurzom 30,126 SKK/EUR = 3 364 170,48 €)

Neoprávnené výdavky: 208 101,30 Sk (prepočítane konverzným kurzom 30,126 SKK/EUR= 6 907,70 €)

Výška spolufinancovania: 60%

Požadovaná výška príspevku: 40 539 600 Sk (prepočítane konverzným kurzom 30,126 SKK/EUR = 1 345 668,19 €)

Rok podania projektu: 2008

Predpokladaná dĺžka realizácie: 2008- 2010

Aktivity: zriadenie Čerpacej stanice PHM NM 33B, výstavbu poľného hnojiska s kapacitou 6500m³, nákup poľnohospodárskych zariadení (Lis na hranaté balíky CLAAS QUADRANT2200 R, traktor CLAAS ARES 697 ATZ, zberač na hranaté balíky slamy ARCUSIN 54,63, Kolesový traktor CLAAS AXION 850 Cebis, Teleskopický manipulátor Manitou MLT 845 120, Rezačka na zber objemových krmíván CLAAS JAGUAR 850 T3 Profi, kamny voz STORTI LABRADOR DS 9, Kamny voz LUCLAR MERKUR VORAX, veľkoobjemový náves HTS 22.14, zhrňovač objemových krmíván CLAAS LINER)

Navrhovaný projekt bol na základe hodnotení PPA a MP SR schválený a v súčasnosti prebieha jeho implementácia. Podnik za systém financovania zvolil refundáciu prostredníctvom podania 3 žiadostí o platbu.

Tabuľka 25: Časový harmonogram podávania žiadostí o platbu (v EUR)

	2008	2009	2010
1. Žiadosť o platbu	326 202,18		
2. Žiadosť o platbu		801 811,38	
3. Žiadosť o platbu			217 655

Zdroj: Poľnohospodár, a.s. Nové Zámky, vlastné spracovanie

V roku 2009 podnik vypracoval a podal 1 projekt v rámci PRV 2007-2013 a v súčasnosti čaká na oznámenie o jeho schválení/ neschválení. Okrem toho podnik začiatkom roku 2010 vypracoval v rámci schémy minimálnej pomoci žiadosť o poskytnutie dotácie na nákup dávkovacieho zariadenia surového kravského mlieka. V súčasnosti sa čaká na rozhodnutie o výške pridelenej dotácie.

Ide o nasledovné projekty:

Projekt č. 1: Nákup samochodného nosiča 2204 BOURGOIN na kastrovanie osivovej kukurice

PRV 2007-2013: Prioritná os 1-Zvýšenie konkurenceschopnosti sektora poľnohospodárstva a lesného hospodárstva, Opatrenie 1.1.- Modernizácia fariem

Cieľ projektu: nákupom stroja na kastrovanie osivovej kukurice dosiahnuť, lepšiu, kvalitnejšiu a menej nákladnejšiu na prácu a mzdy kastráciu heteróznej kukurice.

Celková výška oprávnených výdavkov : 86 409,61 €

Výška spolufinancovania: 60%

Požadovaná výška príspevku: 34 563,84 €

Rok podania projektu: 2009

Aktivity: nákup zariadenia BOURGOIN - SAMOCHODNÝ NOSIČ TYP 2204

Projekt č.2: Dávkovacie zariadenie surového kravského mlieka *CONDOR MODEL XL*

Žiadosť o poskytnutie dotácie v rámci schémy pomoci de minimis – Dotácia na nákup dávkovacieho zariadenia surového kravského mlieka

Cieľ projektu: nákup dávkovacieho zariadenie surového kravského mlieka *CONDOR MODEL XL*

Cena dávkovacieho zariadenia (bez DPH): 39 981 €

Celková požadovaná výška dotácie: 6 768,77 €

Rok podania projektu: 2010

Projektové podpory predstavujú pozitívny prínos pre podnik z hľadiska modernizácie technológií a zavádzania inovácií prostredníctvom nákupu strojov a zariadení prispievajúcich k zefektívneniu výrobného procesu a zvýšeniu celkovej konkurenčnej schopnosti podniku.

Na základe aktuálnych potrieb eliminácie nedostatkov podniku by sme navrhovali do budúcnosti prostredníctvom projektových zámerov riešiť nasledovné oblasti:

Rastlinná výroba

- zjednodušiť a zefektívniť oševný postup cestou znižovania počtu pestovaných plodín,
- zamerať sa na plodiny s vyššou pridanou hodnotou (osivárstvo),
- skvalitniť pozberové spracovanie a uskladnenie komodít s cieľom dosiahnuť potravinársku kvalitu a jej lepšiu finalizáciu,
- zefektívniť produkciu osív hybridnej kukurice cestou nákupu nových technológií,
- technické vybavenie RV orientovať na nákup novej vysokovýkonných techniky, zameranej na sejbu, hnojenie, chemickú ochranu a zber plodín.

Mechanizácia

- zabezpečiť realizáciu projektov PRV 2007-2013 (výstavba areálu novej pozberovej linky, sušičky obilia vybavenej kotolňou na biomasu, výstavba nového skladovacieho areálu na produkty RV),
- zabezpečiť komplexnú obnovu strojov pre RV,
- obnova strojov a technológií pre ŽV.

Záver

Od vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie prešlo odvetvie poľnohospodárstva výraznými zmenami v dôsledku implementácie systému Spoločnej agrárnej politiky EÚ. Slovensko ako nový členský štát bolo povinné osvojiť si základné princípy politiky, medzi ktoré zaraďujeme finančnú solidaritu, jednotnosť a rešpektovanie preferencie Spoločenstva. Ako sme už v práci uviedli, do tejto politiky smeruje najväčší objem finančných prostriedkov v porovnaní s ostatnými politikami EÚ.

Spoločnú poľnohospodársku politiku možno charakterizovať ako politiku, ktorá počas svojej existencie prešla celým radom zmien, reforiem, ale aj rozsiahlou kritikou. Najvýraznejšie zmeny priniesla posledná reforma z roku 2003 nazývaná Luxemburská, ktorá svoju pozornosť sústredila na oddelenie vyplácania podpôr od produkcie a zavedenie systému jednotnej platby na farmu.

Slovenská republika ako jeden z desiatich nových členských štátov využila možnosť uplatňovania zjednodušenej verzie jednotnej platby na farmu, nazývanej jednotná platba na plochu. V rámci modifikovanej verzie JPF sú farmári podporovaní na základe výmery ich farmy a nárokovateľnej čiastky na hektár. To znamená, že subvencie sú farmárom vyplácané nezávisle od úrovne produkcie.

Sektor poľnohospodárstva z hľadiska svojho významu je považovaný za jeden z najdôležitejších v rámci celej Európskej únie. Vďaka svojej produkčnej, environmentálnej a hospodárskej funkcii charakterizujeme poľnohospodárstvo ako jedinečné, životne dôležité odvetvie.

V diplomovej práci sme sa zaoberali analýzou Spoločnej agrárnej politiky v rámci podnikateľských subjektov Nitrianskeho kraja z pohľadu možností získavania finančnej pomoci z fondov EÚ, na základe využitia priamych podpôr z EÚ a ŠR, ako aj predkladaním projektových zámerov v rámci SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka a Programu rozvoja vidieka 2007-2013.

Cieľovým objektom práce bola akciová spoločnosť Poľnohospodár Nové Zámky, ktorá sa svojou činnosťou zameriava do oblasti rastlinnej, špeciálnej rastlinnej, živočíšnej výroby a mechanizácie. Na základe podrobnej analýzy výsledkov hospodárskej činnosti za obdobie rokov 2005-2009 možno konštatovať pozitívny vplyv finančnej podpory zo strany EÚ a ŠR.

Na základe jednotlivých výsledkov hospodárenia zisťujeme, že podnik počas rokov 2005-2008 dosahoval zisk. K ziskovosti podniku najvýraznejšie prispievala rastlinná výroba, ktorá predstavuje hnací mechanizmus pre podnik. Najhoršie ekonomické výsledky dosahuje dlhodobá ŽV, ktorá vykazuje negatívne hodnoty. V roku 2009 zaznamenávajú výsledky hospodárskej činnosti podniku stratu. Tento negatívny jav bol spôsobený viacerými neočakávanými faktormi, ako napríklad: nízke ceny RV a ŠRV, nízka predajná cena vyprodukovaného mlieka, nepriaznivé počasie (ľadovec v letnom období, sucho a teplo z čoho vyplíval deficit zrážok).

Z hľadiska čerpania priamych podpôr z fondov EÚ môžeme na základe analýzy za jednotlivé roky konštatovať nárast výšky poskytnutých priamych platieb. Kým v roku 2004 predstavovala celková výška priamych platieb sumu 523 593,62 EUR a pozostávala z dvoch druhov podpôr (jednotná platba na plochu a podpora plodín na ornej pôde), v roku 2008 celková výška priamych platieb narástla do výšky 792 223,76 EUR a pozostávala zo šiestich druhov podpory (jednotná platba na plochu, podpora plodín na ornej pôde, osobitná platba na ovocie a zeleninu, osobitná platba na cukor, platba na pestovanie energetických plodín, agroenvironmentálne platby).

Pri hodnotení vplyvu národných platieb z prostriedkov ŠR sme v oblasti živočíšnej výroby počas obdobia 2005-2009 zaznamenali rastúcu tendenciu, ktorá sa z celkovej výšky 22 406,13 EUR za rok 2005 zvýšila na celkovú sumu 198 290,40 za rok 2009.

V oblasti RV bolo z prostriedkov ŠR najviac finančných prostriedkov poskytnutých podniku v roku 2007 vo výške 267 461,36 EUR. Najväčšiu časť z tejto sumy tvorila podpora na náhradu škôd RV vo výške 234 637,22 EUR.

V rámci čerpania finančných prostriedkov z fondov EÚ prostredníctvom predkladania projektových zámerov považujeme podnik za úspešného prijímateľa pomoci. V rámci SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka podnik úspešne implementoval štyri projekty a v novom programovom období prostredníctvom PRV 2007-2013 podnik podal a v súčasnosti implementuje projekt pod názvom Modernizácia- cesta k zvýšeniu konkurencieschopnosti, opatrenie 1.1. Modernizácia fariem.

Modernizácia a skvalitňovanie technologického vybavenia podnikov predstavujú jeden zo základných faktorov rozvoja poľnohospodárskych podnikov a posilnenia

konkurenčnej schopnosti poľnohospodárskeho odvetvia v rámci kraja. Preto by sme do budúcnosti navrhovali podniku naďalej pokračovať v procese aktívneho zapájania do možností získavania finančných prostriedkov z fondov EÚ, na základe ďalšieho predkladania projektových zámerov v rámci aktuálnych výziev vyhlásených Ministerstvom pôdohospodárstva SR.

Zoznam použitej literatúry

1. ADAMKOVIČOVÁ, B. 2005. *Trendy Slovenského poľnohospodárstva po vstupe do Európskej únie*. In: Medzinárodné vzťahy. [online]. 2005. [cit. 2009-10-26]. Dostupné na internete: <http://fmv.euba.sk/files/casopis_2005_1_net.pdf#page=75>
2. BACO, Peter. 2007. Budúcnosť Spoločnej poľnohospodárskej politiky a slovenské záujmy. In: *Riešenie regionálnych disparít a nerovnovážnych stavov v prírodnom a hospodárskom prostredí, I. Diel.* Nitra, 2007, s 23-26. ISBN 978-80-89143-55-9.
3. BACHE, Ian- GEORGE, Stephen. 2006. Agriculture. In: *Politics in the European Union*. Oxford: Oxford University Press, 2006, s 378-379. ISBN 978-0-19-927658-5.
4. BARTOVÁ, Ľ a kol. 2004. Agricultural Economics and the Common agricultural Policy. In *The Slovak economy and EU membership*. Bratislava: Iura Edition, 2004. ISBN 80-8078-006-4.
5. DAŇOVÁ, M. Región- vidiek- životné prostredie 2006. In: *Zborník vedeckých, odborných príspevkov a posterov z medzinárodnej vedeckej konferencie konanej v dňoch 27.-28.4.2006 v Nitre*. Časť 2, SPU, Nitra, 2006, s. 513-518. ISBN 80-8069-728-0.
6. DELEGÁCIA EURÓPSKEJ KOMISIE v SR. 2003. *Slovenské poľnohospodárstvo v EÚ*. Bratislava, 2003. 24s. ISBN 80-89102-04-2
7. EUROCONSULTING, 2007. Krížové plnenie a reforma SPP. In: *Krížové plnenie*. Bratislava, 2007. 39 s.
8. EURÓPSKA KOMISIA. 1957, In *Rímska zmluva*. [online]. [cit. 2009-12-12]. 252 s. Dostupné na internete: <<http://stary.mepoforum.sk/index.php?id=107>>
9. EURÓPSKA KOMISIA. 2009. "Health Check of the CAP". [online]. 2009. [cit. 2009-12-11]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/agriculture/healthcheck/index_en.htm>
10. FEKETE, Pavol. 2006. Projekt Papiva. *Základné informácie o EÚ, Modul 1, II.časť*. Nitra 2006. 153 s. ISBN 80-8069-785-X.
11. FISCHER BOEL, Mariann. 2007. *Politika Európskej únie pre vysokokvalitné poľnohospodárske výrobky*. Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločenstiev. Luxemburg, 2007. 19 s. ISBN 978-92-79-04862-3.

-
12. GENERÁLNE RIADITEĽSTVO EURÓPSKEJ KOMISIE. 2005. *Vysvetlenie Spoločnej Poľnohospodárskej Politiky*. Brusel, 2005. 33s. ISBN 92-894-9234-1.
13. GENERÁLNE RIADITEĽSTVO PRE POĽNOHOSPODÁRSTVO A ROZVOJ VIDIEKA. 2008. *Chronológia európskej poľnohospodárskej politiky*. Brusel. 2008. ISBN 978-92-79-10688-0
14. GOZORA, Vladimír. 2007. Regionálne disparity a nerovnovážne stavy v špecifickom prostredí. In Zborník: *Riešenie regionálnych disparít a nerovnovážnych stavov v prírodnom a hospodárskom prostredí, I. Diel.* Nitra, 2007. S 146-154. ISBN 978-80-89143-55-9.
15. GOZORA, Vladimír- ŠIMUNEK, Ján. 2008. Úvod do problematiky. In *Konkurenčná výhodnosť podnikov mliekarenského priemyslu*. Bratislava, 2008. 160 s. ISBN 978-80-89143-74-0.
16. GRZNÁR, Miroslav. 2006. Impact of the Common Agricultural Policy on the Agriculture of the New Member States. In: *Structural and process changes in the agriculture of Central and Eastern European countries*. Nitra, 2006. ISBN 80-8069-748-5.
17. HUDÁK, J.- ROVNÝ, P.: Sociálno- ekonomické a regionálne disparity v poľnohospodárstve SR. In: *Ekonomika poľnohospodárstva*, roč. 7, 2007, č.3, s. 24-25. ISSN 1335-6186
18. JEDLIČKA, Jan. 2004. *Spoločná zemédelská politika EU*. [online]. 2004. [cit. 2009-11-06]. Dostupné na internete:
<http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/CAP.pdf>
19. KADLEČÍKOVÁ, Mária- KAPSDORFER, Pavol. 2001a. Modul 04: Spoločná poľnohospodárska politika. In *Základné ciele, funkcie a princípy SPP* [online]. Nitra, 2001. projekt AgriEduca, [cit. 2009-12-11]. Dostupné na internete:
<[http:// www.government.gov.sk/eu/modul4/2%201%202.html](http://www.government.gov.sk/eu/modul4/2%201%202.html)>
20. KADLEČÍKOVÁ, Mária- KAPSDORFER, Pavol. 2001b. Modul 04: Spoločná Poľnohospodárska Politika. In *Vývoj a reformy Spoločnej poľnohospodárskej politiky v rokoch 1957-1999* [online]. Nitra, 2001. projekt AgriEduca, [cit. 2009-12-11]. Dostupné na internete: <[http:// www.government.gov.sk/eu/modul4/2%201%202.html](http://www.government.gov.sk/eu/modul4/2%201%202.html)>
21. KRÁĽOVÁ, Zuzana. 2009. *Priama pomoc*. Európske fondy pre Slovensko. Bratislava, 2009. 81 s. ISBN 978-80-89102-10-5
-

-
22. KRAMPLOVÁ, Zdenka. 2007. *Křížové plnění*. EuroConsulting, s.r.o., Bratislava, 2007
23. LIPKOVÁ, Ľudmila. 2004. *Spoločná poľnohospodárska politika Európskej únie, jej reforma a vplyv na Slovenskú republiku*. [online]. 2004. [cit. 2009-12-12]. Dostupné na internete: <http://fser.tnuni.sk/fileadmin/kman_files/H_EU/SPP_ESF.pdf
24. LIPKOVÁ, Ľudmila- PORUBSKÝ, Juraj 2003. SAP EÚ, jej reforma a vplyv na Slovenskú republiku. In: *Ekonomické rozhľady*. Bratislava, 2003
25. LUKAS, Z. – PÖSCHL, J. : Možnosti a bariéry rozvoje zemědelství v zemích střední a východní Evropy v rámci EÚ- 25. 1. vyd. Praha: MZ ČR, 2004. 97-109 s. ISBN 80-7084-343-8
26. MARIŠOVÁ, Eleonóra- FEKETE. 2007. Analýza priamych platieb po vstupe do EÚ. In : *Riešenie regionálnych disparít a nerovnovážnych stavov v prírodnom a hospodárskom prostredí, I. Diel*. Nitra, 2007. s. 330-331. ISBN 978-80-89143-55-9
27. MINISTERSTVO PÔDOHOSPODÁRSTVA SR. 2006. *Správa o poľnohospodárstve a potravinárstve v Slovenskej republike*. Bratislava, 2006. 200 s. ISBN 978-80-88992-84-4
28. MINISTERSTVO PÔDOHOSPODÁRSTVA SR, 2006, In *Stratégia rozvoja vidieka 2007-2013*. [online]. [cit. 2009-10-26]. Dostupné na internete: < http://www.euroregion-tatrz.sk/media.php?attachment=yes&media_id=371
29. OKENKOVÁ, M. 2005. *Ekonomické, politické a právne otázky medzinárodných vzťahoch*. Bratislava: Ekonóm, 96 s. ISBN 80-225-2047-0.
30. PODOLÁK, A.- STEHLO,P. 2001. *Agrárna politika*. 1.vyd. Agroinštitút, Nitra, 2001. 122 s . ISBN 80-7139-076-9.
31. RUMANOVSKÁ, Ľubica. 2003. *Agrárna politika*. Nitra, 2003. 120s. ISBN 80-8069-205-X.
32. RUMANOVSKÁ, Ľubica.2006. Projekt Papiva. Nitra, 2006. In *Základné informácie o EÚ, Modul 1, I. časť*. ISBN 80-8069-784-1.
33. SCHWARZ, Pavol. 2007. Efekty finančnej podpory z fondov Európske Únie na rozvoj vidieka. In *Ekonomika poľnohospodárstva č.3*. Bratislava, 2007. 84s. ISSN 1335-6186.
-

-
34. SEMANČÍK, Milan. 2008. *Slovenské poľnohospodárstvo sa podľa SPPK nachádza v kríze*. [online]. 9.12.2008. [cit. 2009-11-04]. Dostupné na internete: <http://openiazoch.zoznam.sk/info/zpravy/zprava.asp?NewsID=68060>
35. STEHLO, Pavol- BUDAY,Štefan. 2005. *Pol'nohospodárstvo- súčasť ochrany životného prostredia a trvalo udržateľného rozvoja*. Bratislava, 2005. 65 s. ISBN 80-8058-379-X
36. STŘELEČEK, F.-LOSOSOVÁ, J.- KOLLÁR, P. 2003. Vplyv priamych platieb na ekonomické rozhodovanie poľnohospodárskych podnikov. In: *Ekonomika poľnohospodárstva č.3*. Bratislava, 2003
37. Spoločná poľnohospodárska politika. : Publications. eu. int., 2004. KF – 58-04-247-SK-D
38. KONEČNÝ, M. 2004. *Pol'nohospodárstvo v rozšírenej EÚ: Riziká a príležitosti*. [online]. 2004. [cit. 2009-10-11]. Dostupné na internete: <http://www.foeeurope.org/agriculture/publications/E&A_national/CEPA_Polnohospod-arstvo.pdf>
39. Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločností. 2007. *Politika Európskej únie pre vysokokvalitné poľnohospodárske výrobky*. Luxemburg, 2007. 19 s. ISBN 978-92-79-04862-3
40. ÚVTIP. 2005. In *Nové perspektívy rozvoja vidieka Európskej Únie*. Nitra, 2005. 19 s.
41. ÚVTIP. 2006. In *Jednotná platba na farmu*. Nitra, 2006. 26 s.
42. ÚVTIP. 2009. *Scenár 2020- Radikálne zmeny na európskom vidieku*. [online]. 2009. [cit.2009-10-11]. Dostupné na internete: <<http://www.uvtip.sk/slovak/uvtip/iseu/doc/letaky/rozvojvidieka.pdf>>

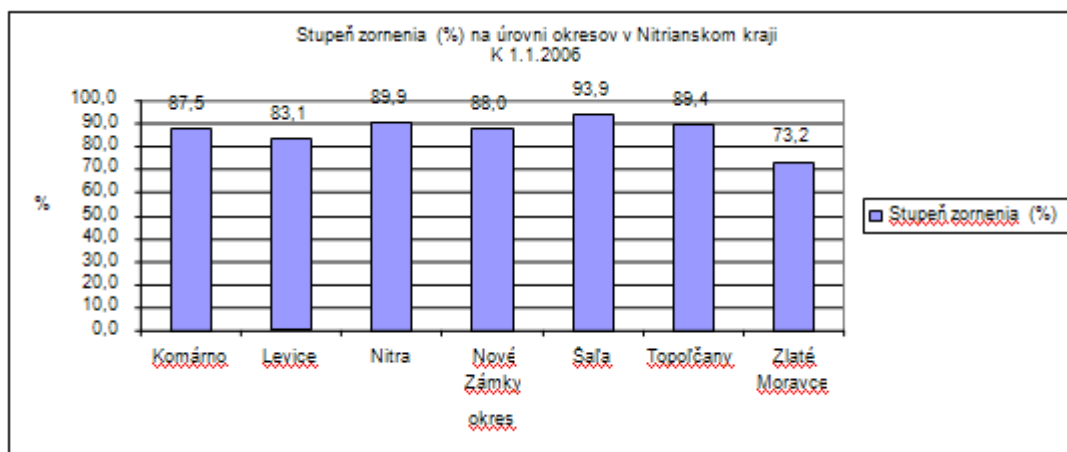
Prílohy

Príloha A: Úspešnosť pri predkladaní projektov v jednotlivých krajoch

VÚC	% úspešnosť
BB	55,53
ZA	50,80
KE	58,43
PR	53,33
NR	53,05
TN	51,48
TT	53,23
Priemer	53,89

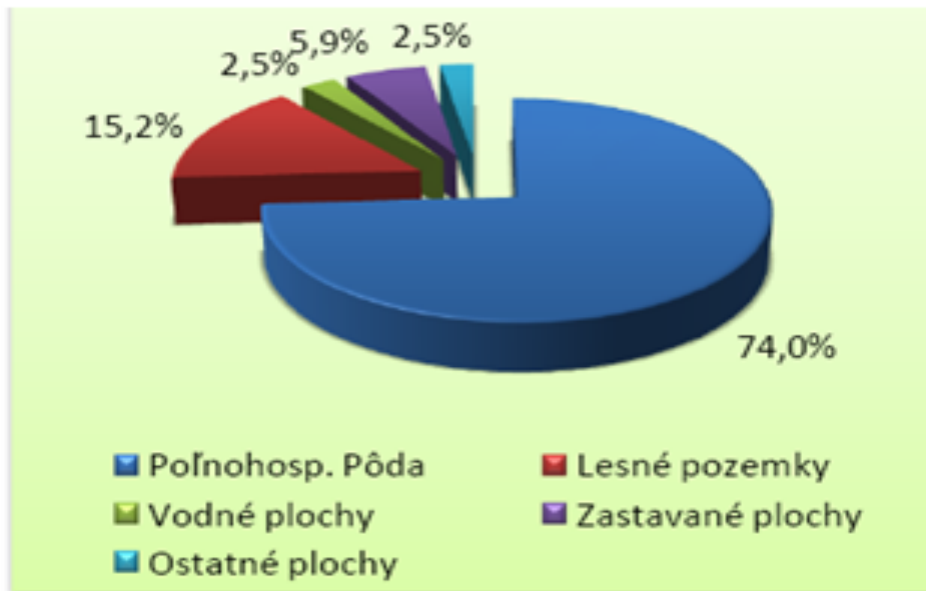
Zdroj: Pôdohospodárska platobná agentúra

Príloha B: Stupeň zornenia na úrovni okresov v Nitrianskom kraji

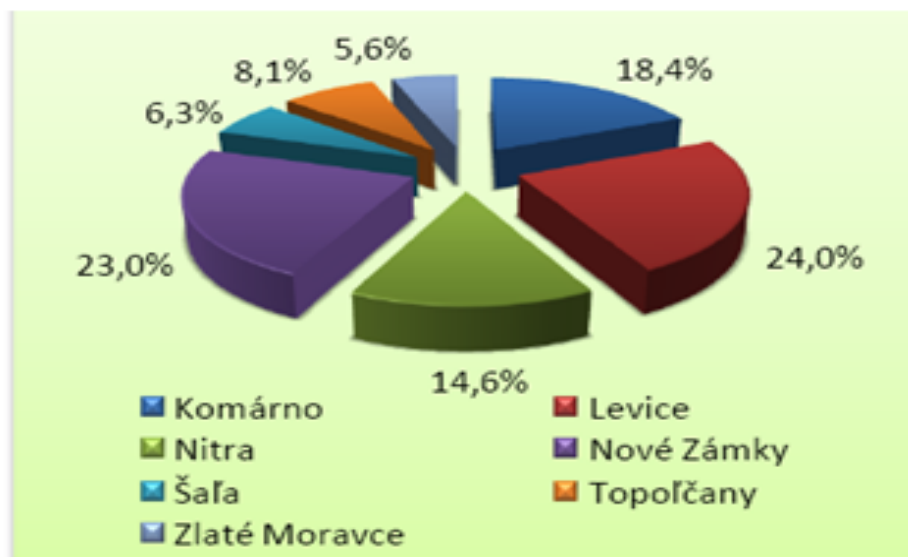
Zdroj: Výskumný ústav geodézie a kartografie, 2007

Príloha C: Štruktúra pôdneho fondu NSK

Zdroj: PHSR NSK 2008-2015

Príloha D: Rozdelenie pôdohospodárskej pôdy podľa okresov

Zdroj: Štatistický úrad SR